

GAZETA LITERARĂ

Anul V, nr. 15 (213) - joi 10 aprilie 1958

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

8 pagini 50 bani

Glaspul Partidului

In 1949, primăvara, a-părea prima rezoluție a partidului care vorbea despre noua înfățișare, socialistă, a satelor noastre. Oamenii de pe ogoare, crescuți în coliccia și vitregia vremurilor trecute, bătuți de arși și ploaie, de viscole și vinturi, li se deschidea un drum luminos spre fericire. Ei erau chemați să pășească cu încredere pragul singurei lumi în care era cu puțință eliberarea deplină a omului de orice asuprire, materială sau morală.

Glaspul partidului a răsunat atunci plin de avânt și gravitate, înalt, tulburător. El a răscolat ca o furtună visurile de veacuri ale fărâmișii muncitoare, înviindu-le și dându-le o strălucire nouă. Glaspul acesta era de fapt glaspul poporului nostru, expresia cea mai frumoasă a luptei sale din trecut pentru pământ și libertate. Trădătorii pământului, abia scăpați din chingile exploatareii boieresti și de prea puțină vreme ieșiți din bezna în care orbăciseră, începeau o luptă nouă, cu un fel nou. Imaginea vieții pe care trebuia s-o

făurească, atât de îndrăzneală, avea de-acum un contur precis, revelator. Și numai peste câteva luni, în cîteva părți de țară luau naștere primele gospodării agricole colective. Cei din-
dintre fărâmișii muncitori își uneau pământurile și bruma de avere ce-o aveau, visurile își dădau mîna și treceau cu plugarile peste hături. Făceau primii pași într-o lume în care nu mai trona legea pământului și a bogăției, ci legea muncii, a hărniciei și a omeniei.

Au trecut de atunci nouă ani. În tot acest timp, glaspul partidului n-a încetat nici o clipă să răsună, trezind la luptă mii și milioane de oameni. Milioane de fișii ale pământurilor din Dobrogea și de pe Bărăgan, din Moldova și din Ardeal, din cîmpia Banatului și-n sus către Carci și Baia Mare sint unite acum în devălmășie și dau o față nouă unor părți întregi de țară. Numărul întovășirilor, al cooperativelor și al gospodăriilor agricole colective a ajuns astăzi la peste 14.000. Aproape jumătate din numărul familiilor de fărâmișii muncitori din țara noastră au apucat să

bată drumul cooperativizării. Pămînturi întinse, de aproape 4 milioane ha., sint răscolite adînc de mii și mii de tractoare, străbătute și sărimite de fel de fel de mașini, acoperite la vremea culesului de lanuri bogate și nesfîrșite. Oamenii au prins gustul și palma vieții noi; în casele lor a pătruns lumina și bunăstarea.

Astăzi, visul de acum nouă ani nu mai este vis. A fost în puterea oamenilor să-l dorească și să-l înfăptuiască. Este în puterea lor să-l stăpînească și să se bucure de roadele lui. Lumina lui bate de acum înainte tot mai puternic și înspre părțile de țară neluminate încă. În cîrind va sosi vremea cînd peste tot va dămni, biruitoare, această lumină a lui.

Iată, însă, că în această primăvară glaspul partidului a răsunat din nou, cu același avînt și aceeași gravitate, chiar în inima Dobrogei colectivizate. Aici, la Constanța, glaspul partidului a fost întîrit de glaspul a mii și mii de colectivizști care au statornicit

Aurel Mihale

(Continuare în pag. 3)

PENTRU VIAȚA POPOARELOR

Dragostea pentru omenire

În fața gravei răspunderi

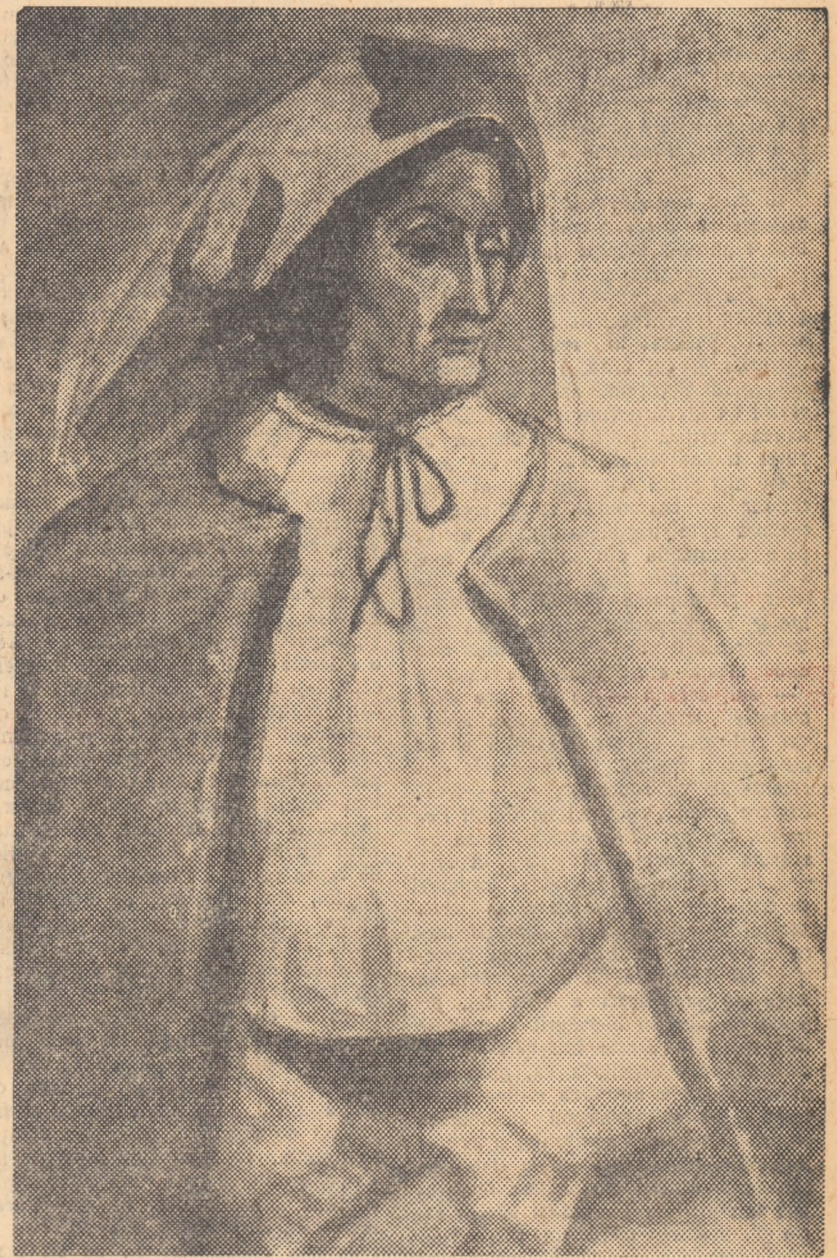
Popoarele se pregătesc să participe la Congresul pentru pace, dezarmare și colaborare internațională, care se va desfășura în vara aceasta la Stockholm. Se împlinesc, tot în această vară, zece ani de la Congresul Mondial al Intelectualilor, care s-a ținut la Wrocław, laagădul mișcării partizanilor păcii. Creșterea uriașă a acestei mișcări de-a lungul unui frământat deceniu, masele tot mai largi care au ajuns la conștiința responsabilității lor — și a eficienței acțiunilor lor — angrenarea în lupta pentru pace a noi și noi popoare din toate continentele, ne fac să întîmpinăm viitoarea întîlnire din capitala Suediei cu spiritul încredere și cu mari nădejdi în rezultatele ei.

Dar dacă oamenii simpli de pretutindeni au găsit și continuă să caute platforme tot mai largi pentru rezolvare pe cale pașnică a litigiilor internaționale, dacă ideea conviețuirii și colaborării între statele cu orientări sociale diferite a obținut adesea un mare succes și a devenit o preocupare comună a populației globului, nu același lucru se poate afirma despre cîrmuitorii statelor, despre aceia în mîinile cărora stău destinele omenirii: în lumea socialismului există acord perfect între masele populare și conducătorii lor firești, crainici și înfăptuitori ai năzuințelor opiniei publice, pe cînd în lumea capitalismului partizanii păcii au a lupta în primul rînd împotriva politicilor duse de către propriile lor guverne, fie că este vorba de a pune capăt unor războaie, cum e acela îndreptat contra poporului algerian, fie că este vorba de a determina o schimbare în atitudinea neconciliană, provocatoare, ostilă tuturor eforturilor de a se ajunge la slăbirea încordării ca o primă treaptă pentru pacificarea lumii.

La temelia societății socialiste stau principiile dragostei față de om, ale grijii pentru condiția lui fizică și morală. Omul este și rămîne cel mai prețios capital, salvagardarea existenței lui, a fericirii și libertății lui, supremul

Marcel Bresișu

(Continuare în pag. 6)

VASILE BABOIE

„Taranca”

COORDONATE...

Ultimul număr din „Scrisul bănețean” (ianuarie, 1958) conține între altele un articol alambicat și confuz intitulat „Coordonate în creația lui Eusebiu Camilar” și semnat Radu Theodoru. Acest articol are, drept pretext, apărarea creației lui Eusebiu Camilar de criticii care se pronunță asupra ei, după părerea lui Radu Theodoru, rar și condescendent. Inițiativa autorului articolului de a dezvălui ceea ce socotește el a fi o carență a criticii, ar fi laudabilă dacă ar urmări exclusiv scopul mărturisirii. Dar Radu Theodoru se folosește de opera scriitorului pentru a milita, la adăpostul ei, în favoarea unor idei străine altt ideologiei marxiste, cit și lui Eusebiu Camilar.

Primul reproș pe care Radu Theodoru îl aduce criticilor presupuși detractori ai lui Eusebiu Camilar este acela că ei consideră literatura apanajul „insului citadin” cu a-bore genealogic dubios și nu „reflexia conștiinței poporului și a epocii”. Cel puțin două erori sint cuprinse în această afirmație: „Insul citadin” este o-pus țăranului după o idee poporanistă, sugerindu-ni-se că reflectarea vieții citadine nu ar însemna „reflectarea conștiinței poporului și epocii”. (Dar clasa muncitoare nu trăiește la oraș?) Și pe acest temel, evident, este apoi contestată și capacitatea „insului citadin” de a face literatură, deși, de cel puțin treizeci de ani, literatura noastră a cunoscut „inși citadini” care s-au numit Camil Petrescu, Hortensia Pa-

padat-Bengescu, George Călinescu... N-ar fi de mirare ca, la auzul acestor nume, Radu Theodoru să tresară contrariat, susținînd că nu s-a referit la asemenea „inși”. Nici noi nu credem că Radu Theodoru a făcut o asemenea confuzie. Trebuie să fim seama, deci, de aluzia transparentă cu iz naționalist cu ajutorul căreia Radu Theodoru stabilește „criteriul” în cauză o anume ereditate. Mai departe, falsă pleoară în apărarea lui Eusebiu Camilar susține cum că meritul scriitorului ar fi acela că nu aduce în literatură o zestre care e „a tuturor și a nici unuia în fond”, ci aceea a unui popor cu... istorie. Așadar opoziția (care există numai în concepția lui Radu Theodoru) are loc între scriitorii provenienți dintr-un popor care are istorie și scriitorii-impozitori provenienți dintr-un popor fără... istorie. Nu vă mi-rați! Există, după Radu Theodoru, două feluri de popoare: popoare cu și popoare fără istorie.

În concepția lui Radu Theodoru nu a pătruns noțiunea de clasă; contradicțiile sociale nu au loc — după el — între exploatați și exploatatori, ci între popoare, pe temeiul că unele au istorie, iar altele n-au... Conform acestei concepții, Radu Theodoru extinde „coordonatele” creației lui Eusebiu Camilar, care, după el, ar fi: elementul autobiografic (care e altt de valoros din pricină că scriitorul e fiul unui popor cu istorie), Timpul (cu T), la

care se adaugă „dimensiunea epică” — „Ciclul lor solemn (ciclul anotimpurilor — n. n.) își dă sentimentul infinitului, al veniciei deveniri în ritmuri lente, sub cerul încărcat de eresuri!”

Acest mod de a lăuda un scriitor este de fapt o insultă. Radu Theodoru găsește la baza creației lui Camilar o concepție retrogradă și exaltă însuși care, dacă ar exista în opera scriitorului, ea ar fi de un traditionalism gîndirist, de mult repudiat ca o concepție profund reacționară. Or, accentele govine sint complet străine scriitorului în activitatea sa literară și pe tărîm cultural, după 23 August 1944, a fost călăuzită de ideile înaintate ale clasei muncitoare. „Cercul încărcat de eresuri” ca și folclorul cu ajutorul căreia „eul artistic” al lui Eusebiu Camilar „capitalizează magma primordialisă” reprezintă un limbaj în deplină concordanță cu gîndirea care se extazia în fața celor mai înal-pioate tradiții, obiceiuri, elemente fol-clorice, în fața ortodoxismului și în fața spațiului mioritic.

Articolul scris dar violent al lui Radu Theodoru, scurtt într-un spirit retrograd și cu mentalitate naționalistă, fîntește dincolo de unii critici cu care, în aparență, vrea să polemizeze și ale căror nume ne rămîn, de altfel, necunoscute. Asemenea idei, străine marxismului și străine vieții noastre literare, trebuie repudiate categoric.

G. Horodincă

MARIUS BUNESCU

„La strînsul țărilor”

MITUL FAUSTIC

este capabil mitul faustic să ofere o interpretare adecvată fenomenelor complexe ale timpului nostru? În a doua jumătate a veacului trecut Marie de Flavigny, contesă d'Agoult (cunoscută sub pseudonimul Daniel Stern) prietenă a lui Goethe și subtilă interpretă a umanismului goethean, scria în Jurnalul ei (la data de 25 martie 1862): „Veți fi om, în secolul al XIX-lea, în măsura în care îl veți înțelege pe Faust!”. La cîinci sferturi de secol de la terminarea operei capitale a întregii sale existențe, mitul faustic în interpretarea lui Goethe trezește vibrația profundă a celei mai bune părți din umanitatea secolului nostru. Ultimul cuvînt al lui Faust, testamentul său, apoteoză a umanității

lui, nu mai răsună anticipativ. În „Faust” nu mai cîim un îndemnul profetic, ci o temporalitate împlinită. Acela care, la marginea disperării, a făcut pact cu diavolul, visează în ultima clipă a existenței sale o umanitate salvată din chinuri, prin efortul rațiunii, al tehnicii, al muncii creatoare. Măștiua fetidă trebuia înlocuită cu o cîmpie fertilă:

Acesta-or fi izbînda cea mai mare. Lin spațiu voi deschide multor milioane. Să locuiasc-aci, nu sigur, dar în libertate: Sint verzi cîmpii și om și turmă. Pe nou pămînt, de tîhnă, se îndrumsă. Spre așezările, pe cari pe dinîmău lăinc viteaz norod le-a ridicat strădălnic.”

Faust își imaginează o umanitate deplină, într-un imens efort colectiv, încununat gestului elementar de apărare a vieții:

„Întrezăresc aici o țară-paradis. Întreșanat talazul băta în limanuri, Unde spîrtură face, ca să mălcie crotopescă, cîtușă, Alargă obștea, și birubira s-a închis.”

Și dorința lui ultimă este de a mai putea vedea spectacolul sublim al umanității fericite:

„Și astel își petrec aicea pe limanul Primejdiei, copii și tineri, Bărbați, moșnegi, cu vrednicie anul. Pe nou pămînt, de tîhnă, se îndrumsă. Să locuiesc cu liberul popor pe liberă cîmpie, în tîntia orăz: Aicea clipe aș putea să-l spun, în tîntia orăz: Rămîi, că ești atîta de frumoasă!”

Din testamentul lui Faust răsună ca un acriș, definitoriu pentru în-săși: noțiunea de progres a epocii noastre, versurile:

„Iși merită viața, libertatea-aceia numai. Ce zilnic și le cucerește ne-n-cetat.”

Aici, în ultimele cuvînt ale lui Faust, este concentrată partea de sublim a gîndirii goetheene, ceea ce de altfel ori a fost numit „comunismul” lui Goethe, viziunea unei comunități umane fericită prin efort constructiv și deplină libertate.

Faust, prin urmare, sintem, într-un fel, chiar noi, generația unei duble temporalități, atât de mult diferă ceea ce construim astăzi cu entuziasm, de ceea ce am urit ieri cu toată răspunderea și pasiunea noastră. Faust s-a dăruit unei trinități pe care și noi o venerăm: ȘTIINȚA, FRUMUȘETEĂ, ACȚIUNEA. Faust a scăpat de sub imperiul dămnăunii prin forța rațiunii și prin trăirea profundă a umanului, lăta de ce în „Faust” nu este încheșă numai problematica restrînsă a unei epoci, ci însuși destinul umanității, în accepția plină de optimism, de vitalitate și speranță, a acestui cuvînt dăruit de alttea ori ambiguității.

Acesta este mesajul mitului faustic în accepția goetheană, sau mai exact spus a lui Lessing-Goethe, pentru că olimpiantul creator al lui „Faust” a desăvîrit o inedită schiță propusă de către Lessing. Sintem în fața interpretării active, creatoare, profund progresive a străvechului mit, dar nu a unei interpretări.

Există și o direcție Marlowe-Klinger-Lenau a mitului faustian (pentru a lăsa deoparte „El Escavlo del Demonio”, al lui Antonio Mira de Amescua sau „El Magico prodigioso” al lui Calderon, care a servit, printre altele, ca model relativ mitului goethean, sau fantastica interpretare satirică a lui Grabbe, „Don Juan und Faust”, profund tragică sub epider-

ma de joc absurd al ironiei). Este accepția tragică a legendei, în deplin consens cu vechile cărți populare. La Marlowe, Faust este tinăr, iar Melistofel o fătură melancolică, zburcumată de regretul după cercul pierdut. Pactul prevede depline puteri pentru Faust, pe un rîstîm de douăzeci și patru de ani. La capătul termenului, dorința de viață a aceluia care a golit cupa juisărilor este curmată. Diavolul îi va lua sufletul. Izbăvirea este imposibilă la Marlowe, pentru că în sufletul eroului nimic nu vadește comunicarea cu umanul, nici măcar sub raportul erosului, care este simplă destrăbălare, posesiune cantitativă. Simbolul purității feminine (Margareta), deci al redempțiunii prin iubire, pentru Faust, lipsește la Marlowe. Faust-ul său, cufundat în orgie, este de fapt un așcet involuntar.

Faustul lui Maximilian Klinger, contemporanul lui Goethe și părintele (sau nașul) „Sturm und Drangului”, este covîrșit de spectacolul imens nedreptăți și josticiei care domina lumea. Pactul său cu Diavolul (sub figura biblicului Leviathan) l-a ajutat să identifice Viața cu Răul. În final, deznădăduit, Faust îl roagă pe Leviathan să-l ducă în iad. Dămnarea este cerută de el ca o scapare de sub imperiul viziunii răului. Ace-lași final aflăm și în seria de scene dramatice a lui Lenau. Deznădejdea îl face pe Faust-ul său să se arunce în abis, din înălțimea unei stînci, după care Melistofel îi ia sufletul.

Domnat de forța geniului de la Weimar, mitul faustic părea definitiv identificat cu accepția dată de Goethe. Dar iată că epoca noastră reinvie mitul faustic în accepția lui primitivă, populară, de mit al dămnării și distrugerii naturii umane. Latura tragică a legendei își cere drepturile, într-un timp în care tragicul abundă și umanitatea este amenințată de forțele ale tenebreilor. Acela care a dat curs sensului inițial al mitului, într-o formulă cu totul nouă, este Thomas Mann, cu al său „Doktor Faustus”. Se pare că marele romancier german era predestinat, într-un fel, să dea o astfel de operă. Walter Muschg într-o „Tragische literaturgeschichte” (1953) spune că: „viitorii săi cititori vor putea înțelege, mai înainte de orice, grație cârților sale, pentru ce Germania pe care el o reprezintă a fost luată de Diavol”. A-cestă Germania (a imperialismului și fascismului) a avut și are în creatorul lui „Buddenbrooks” unul din cei mai redutabili adversari. Extraordinară forță analitică balzaciană (avînd ca obiect destrămarea lumii aristocratice) a fost pre-uită de Thomas Mann, balzacul contemporan al rușinării lumii burgheze. În acest sens, „Doktor Faustus” constituie, poate, cheia întregii opere a lui Thomas

Ion Vitner

(Continuare în pag. 6)

MOMENTUL LITERAR

De vorbă cu TITUS POPOVICI

vorbesc despre o carte care peste puțină vreme va fi în librării la îndemîna criticii și a cititorilor, al căror verdict îl aștept cu emoția și îngrijorarea inerentă. Acum patru ani, cînd am început să lucrez la roman, intenția mea — nu din cale afară de limpede — era ca el să fie un fel de intermezzo între volumul I și II al „Străinului”. Aș fi îmbrățișat o perioadă și un complex de probleme care ar fi făcut prolix volumul II. După o primă versiune, mi-am dat seama că nu izbutisem să spun aproape nimic, în afară de faptul că în 1945 s-a înfăptuit reforma agrară, adică niste pagini de sociologie optimistă, din care lipseau frământările, tragediile și încordarea spirituală propriei epocii noastre. Cred că oricît de interesante, de noi și tulburătoare sint fenomenele pe care le trăim, ele nu-și primesc adevăratele proporții în artă decît în măsura în care ecoul lor, proiectat în afară, este urmărit în straturile adînci, puțin explorate ale sufletului oamenilor contemporani, buni sau răi, aduși la o nouă viață sau condamnați de epocă, ridicîndu-se la înfăptuire, transformîndu-se ori dinfăptuire în fața istoriei neînțelese ca în fața unei fatalități. În acest sens și urmărind aceste semnificații (dacă am reușit sau nu, asta e altceva)

Valeriu Rîpeanu

(Continuare în pag. 6)

VITRINA

CEZAR PETRESCU:

„Cele dintîi povestiri”

Literatura lui Cezar Petrescu își află în schițele și povestirile acestui volum toate premisele dezvoltării ei ulterioare. Ceea ce a fost reunit sub titlul de mai sus, însumează lucrările tipărite în 1922 în volumul de debut „Scrisorile unui răzăr”. Din perspectiva lor căpătîm o mai judicioasă înțelegere a celor mai bune pagini de psihologie socială pe care ni le-a dat fecundul lor autor.

Astfel, geneza „Aurului negru” trebuie căutată în schița „Lingă o piatră veche de hotar”, ce surprinde, în notații revelatoare, acțiunea nefastă a capitalismului; aceea a romanului „Apostol”, în nuela „Fovestire de iarnă” al cărei erou, doctorul Negru, prefigurează ca destin și soluție (tot semnătoristă) drumul învîțătorului Apostol, intelectual plecat în popor, convins că numai

o ridicare culturală îl va smulge pe acesta din sărăcie și bezna. „Din narațiunile „Prietenui” „Jan” sau „Întoarocerea eroului”, cu rechizitoriul adresat față unei clase a-supra căreia lecția dură a războiului n-a produs nici o zguduire morală, avea să se desprindă tema romanului „Întunecare”. Dacă am continua, vom găsi pentru fiecare schiță sau povestire a volumului un echivalent în scrierile ample ce au lăsat mai tîrziu din pana ecelușii scriitor.

Evident, în aceste pagini de început nu lipsește stîngăciile, viziunea autorului se resimte de un anumit

H. Zalis

(Continuare în pag. 6)

LUCIA DEMETRIUS:

„Oglinda”

Eroii pieselor Luciei Demetrius se situează la răsucirea dintre două lumi. De aici drama, tîm, acțiune dinamică. Senzația aceasta, pe care o are spectatorul a-tunci cînd sala se cutundă în întuneric și corina se ridică, o retrăiește intensă cititorul volumului de ve-le, recent apărut, „Oglinda”. Sint povestiri scrise aspru, culturos parcă, fără reticențe și goviaia. În casa țăranelui Ianoș Demes, eroul central al nulelei „Oglinda”, se încheagă un conflict dureros care reduce deodată tot trecutul omului într-o imagine semnificativă care alternează amintiri cu situații prezente. Oglinda

primită în dar de la conte într-un moment cînd acesta era beat, îi creează bietului țărăn un șir de neajunsuri care-l pun în situații penibile, și-i pun demnitatea într-o gravă suferință. Contele e convins că darul i-a legat pe amîndoi într-un singur destin. Dezmeticirea eroului, clarificarea conștiinței de om liber care nici în trecut, nici în prezent nu trăiește din mila mînării, se realizează succesiv. Credincioasă virtuților sale realiste, prozatoarea deslușește zbucium, umilință și amintiri dureroase care plătesc cu moneda grea gestul plin de demnitate al țăranelui. Ianoș Demes își zvîrle nobilulul faimosul dar.

Este un gest lapidar, care surprinde într-o scîlpire, sensul brutal al procesului de conștiință. Conflictul înceagă discutii penibile. Între bătrîmul țărăn și copîl său, năruiește o întîlnire aspră de pîrîr. Este, în genere, at-

Miron Dragu

(Continuare în pag. 6)

ISTORIA LITERARĂ ȘI ACTUALITATEA ANCHETA NOASTRĂ

— Cum ajută critica literară dezvoltării literaturii de actualitate?

— In ce măsură critica noastră literară este științifică, marxist-leninistă?

Disciplină de interes limitat altădată, istoria literară a căștigat în cadrul revoluției culturale din țara noastră o însemnătate deosebită; deținerea obiectului și obiectivelor ei ni se pare cu atât mai necesară. Chestiunea ar putea fi apreciată și la prima vedere drept foarte simplă și de natură școlastică. Sistem de altă părere. Problema e una de concepție.

În mod obișnuit, istoria literară se deosebește în raport cu critica literară, fapt explicabil întrucât și una și alta studiază scriitorii și opere. Diferența specifică se stabilește adesea așa cum a răsunat recent Savin Brau, într-un articol publicat în revista noastră: „obiectul ei (al criticii) este fenomenul literar curent; aplicată la literatura trecutului devine istorie literară”. Așadar, critica și istoria literară ar putea fi considerate ca fețe ale aceleiași discipline, dar întoarsă în sens contrar — cea dintâi către prezent, cealaltă spre trecut. Afirmația ni se pare discutabilă din mai multe motive. Ea interzice istoricului literar preocuparea pentru fenomenul literar contemporan, împingându-l către perioadele literare trecute. Dar unde înțepie acest trecut, ce răstimp — ani, decenii — se cuprinde între hotarele „actualității”, domeniu rezervat criticului literar? O limită fermă nu poate fi trasată. Volumul celei mai recente ale lui Tudor Argeșu — *1907, Cîntec omului*, romanul lui Camil Petrescu, *Un om între oameni*, piesa lui aprinsă de curjind, *Caragiale în eremita* lui, trebuie să intereseze exclusiv pe critic, iar scrierile de acum câteva decenii ale aceluiași pe istoricul literar? Poeziile lui Eminescu și comediile lui Caragiale nu au ce căuta în sfera de preocupări a criticului, întrucât ele aparțin literaturii trecutului? Răspunsul la aceste întrebări ne îndeamnă spre concluzia că, dacă admițem în mare înfrudarea criticii și istoriei literare (obiectul amândouora coincidând în studiul scriitorilor și operelor), diferențierea n-o putem stabili pe baza unor criterii cronologice. O paralelă între istoria literară și istoria social-politică ne oferă un nou argument: istoria e nu numai actuală, ci și modernă și contemporană. Chiar dacă o cercare distanțată între un eveniment și cercelarea lui îngăduie înțele-

gera mai clară și mai profundă a evenimentului, istoricul poate și trebuie să-l consemneze în deslășurare. Consecințele, perspectiva, stabilirea ulterioară a unor conexiuni vor putea modifica în amănunt sau chiar mai adânc interpretarea dată de cronicarul contemporan al evenimentelor, dar notele lui, căpătînd ele însele caracterul unor documente istorice, vor avea valoarea lor.

Sintem deci de părere că din fișele istoricului literar nu poate ieși literatura ce se creează astăzi, după cum din cele ale criticului literar nu se exclude literatura trecutului. În ale sale *Note asupra versului* lui Eminescu, librăria noastră a făcut critică, nu istorie literară, iar acela care va scrie o monografie despre Mihail Sadoveanu va face istorie literară, nu critică. Dacă diferența specifică nu e dată de cronologia obiectului studiat, ea se precizează din abordarea obiectului, înțelesului arătat unui aspect sau altuia, precum, de pildă, urmărirea Critica literară cercetează opera cu scopul principal de a argumenta și formula o judecată de valoare. Analiza critică, apăsîndu-se pe conținutul de idei și mijloacele de expresie, evidențiază valoarea artistică și, implicit, pe cea educativă a opere; o studiază pe aceasta caareum independent, dar nu neglijează realitatea ce i-a dat naștere, și nici nu o izolează de ansamblul fenomenului literar național sau de restul creației scriitorului respectiv. Această încadrare e uneori nu mai subînțeleasă, de obicei sumară, redusă la datele esențiale. Pentru istoricul literar, opera devine fapt istoric; de aceea reconstituirea biografiei scriitorului, studiul epocii, al mișcărilor literare generale trec pe un plan principal, istoricul literar duce în adîncime cercelarea raporturilor dintre creația scriitorului — privită în deslășurare și cronologică — și realitatea înconjurătoare, impulsurile prin care această realitate social-politică, ca și experiența de viață și mișcarea de idei a epocii, au orientat tematic și din punctul de vedere al concepției creația scriitorului. Toate acestea îngăduie istoricului literar să stabilească locul și rolul unuia scriitor în dezvoltarea literaturii, să evidențieze aportul lui la progresul realismului și, pe un plan mai larg, la progresul social-politic al poporului. Indiferența față de valoarea estetică a creației literare studiate nu e caracteristică istoriei literare, dar atunci cînd aceasta valoare nu este un element dat și cînd istoricul literar își ia sarcina s-o stabilească, el face apel la mijloacele de analiză ale criticului literar.

Mihai Beniuc în limba germană

În ciuda unor păreri întemeiate în parte, sint convins că poezia își poate transmite mesajul și în traducere. E adevărat, ea nu are de strălucit într-o limbă în alta, drumul mare, asfaltat așa spune, al prozei. Poezia urcă pe poteci abrupte, sare peste abisuri, se leagă în aer, căutîndu-și calea în al grai, și, atunci cînd traducerea vrea să treacă în altă limbă și muzicalitatea rimelor, găsirea echivalențelor necesită uneori ani de trudă. De aceea nu mă miră că, în volumul de versuri apărut în germană la EPLA, am regăsit versuri pe care Alfred Margul Sperber mi le-a citit într-o primă formă, acum zece ani de zile. Dar truda lui, ca și a lui Wolf Achelberg, Andreas Lilin și Hedy Medrea, care și-au înmănușat strădanii pentru a oferi cititorilor germani imaginea poetului român, merita lauda noastră. În volumul îl regăsim pe Mihai Beniuc, cu vigoarea din poeziile „*Aceia printru Ardeleanu*” sau „*Su mi de dai putere*”, cu durerea amără din „*Ursul românesc*”, „*Calea moartii*”, „*Taiatu*”, cu conștiința clară a misiunii sale de „*Jobosar al timpurilor noi*”, cu înalțimea concepției despre creator și om din „*Mărul de lingă drum*”, cu originalitatea frazării poeziei „*Pe o scindură cu acini*”, cu neamăratele sale moduri de a cînta copaci, peisajele patriei, și cu forța deosebită a cuvintului său pentru pace (în „*Umbră de la Hiroșima*” d. ex.). Cu alte cuvinte, volumul reunește — deși nu în măsura în care mi-l dorit — poezii reprezentative ale poetului. Spunem „nu în măsura dorită” pentru că am fi vrut să regăsim în acest volum cîteva mai o poezie ca „*Melita*” sau poeziile „*Chioară Roșie*” din care nu există decât un înlim fragment ce nu-și dă o idee asupra întregului, și poezia „*Dram în sus*”, (care de altfel deschide „*Versurile alse*” ale lui Beniuc publicate imediat după eliberare, și din care s-a tradus numai prima strofă!).

În ce privește traducerea însăși, unele poezii germane sînt adevărate bijuterii. Așa sînt „*Mărul de lingă drum*”, „*Ursul românesc*”, „*Passarea albăstră*”, „*Umbră de la Hiroșima*”, în versurile lui A. M. Sperber, care nu sînt fidelitate la text, ci arătarea ecuației sonora mergînd pînă la aliterarea. Un singur vers s-a totcit în traducere, prin transformarea negativă, în almativ. „*Să nu dai înapoi, tacea pe nimic*”, sună în germană: „*Im alles in der Welt, bleib immer frei*”.

Foarte bune sînt tălmăcirile lui Wolf Achelberg, specialist așa putea spune, în pasteri („*În trupul lui*”), „*Poema sterp*”, „*Sădănu norii pădura*”, „*Codru*”, etc.). Din traduceriile lui Andreas Lilin, remarcabile în nici un fel nu vers liber ca de ex. fragmentul din „*Drumuri*” sau „*Un om asupra rădărilor*”, precum și versiunea „*Jobosarul timpurilor noi*”. I-aș putea reproșa însă inutilă rimare a poemului adresat „*Tinerilor poezii*”. Din poeziile traduse de Hedy Medrea, delectă și în special „*Ileana*”, cu farmecul atîtărei de basm a codrului românesc.

O observație însă, în ce privește structura volumului. Împărțit arbitrar în patru mari capitole: Zorii, Copacii, Tăra, Lumea, care adună unele grupate tematice, care scrie unele în două decenii distanțate. Logice e ca un volum de „*Versuri alse*”, mai ales pentru străini, să ofere un portret cronologic al poetului, spre a îngădui noilor cititori să-l cunoască personalitatea în limite de dezvoltare.

În ciuda acestei obiecții, se poate spune că lectorii germani ai volumului se apropie de poezia lui Mihai Beniuc. Cea ce este un real merit al acestei culegeri.

Monica Porumbacu

Victor Tulbure și-a precizat profilul de vreme, de la întîlul volum „*Vioara roșie*”. De atunci, fiecare carte îl accentuează, eventual îl refacează, în nici un caz nu-l schimbă. Încercăm să știm cum nu-l schimbă, și cum o dată cu el și capabil de surprize? Nimeni n-are dreptul să tragă o asemenea concluzie. Talentul este, pînă în ultimul moment, o necunoscută.

V. Tulbure a fost și este un patriot neoclasical. Tot ce scrie se leagă într-un fel sau altul de țara sa. Urcă munții: Garpați, „*răzmași în bîte*” li amintesc de Miorița și vrstele seculare ale păstorilor săi. Plaiul „*scump și dulce*” este al babei Dochia. Șesurile își apăsăz înaintea lui cumpele cu ciutur, Codrii îl adăpostesc și-și oferă cîmpurile ca să tale din ele fluieră: „*Și voi tăia spre ziuă creangă să-ți fac un fluier, cum nu-i altul / Îngemănat cu dorul lumii, cu dorul inimii de-o seamă*”. Din fluier cîntă doinele ce spun de jalea răscuțitorilor din 1907 și, mai departe în trecut, de suferința ostilor lui Horia. Destă redunță sa preferată e Moldova cea dulce / Unde printru răz și moldovenii / Fruntea mea cîndă o să se culce”, pretutîndeni umbă ca a căsă. De aceea, poet călător, Victor

Laurențiu Fulga

In toate cronicile s-au făcut multe butade asupra criticii literare. Călfecurile, onorind cu dreptate sau fără pe criticii literari, au fost adeseori triste. Mai todeauna răzburarea celor scriși să fie mereu judecări de ale căteia s-a înodit într-o undă de amar. Dacă mi-ade, bine amînt, un mare cîntec al dramaturgiei engleze, exasperat de absurditatea unor observații, prognea ce destul haz schimbarea uneltelor de scris. Criticii să lăcă literatură, literatură să se instaleze în jolotile foarte comode ale clarului respectiv. Și creș că acest dreptate cînd lăst imaginea astel o comedie bujă dintre cele mai reșite.

De-a mai scrie act de a aduce, chiar și indirect, un elogiu gratul celei mai baze din lumea literaturii — pentru care satisfacțiile sînt alt de lămutate și gloria alt de relatată. Ci, dimpotrivă, e vorba de a observa în ce măsură critica răspunde cu patimă și exaltată riguros științifice funcției sale.

Există o să pe pot face multe observații. Spațiul acestei coloane mi se pare însă prea strîmt pentru toate cele se pot spune. Am să rețin o singură observație și pe care o anuș, dînd într-un fel oarecare semnal de alarmă.

Ion Roman

Aurel Baranga

Critica literară exercitată la noi în primii ani de după cel de-al doilea război mondial — și în perimetrul căreia nu au încăput doar dogme, erori și erorii — n-a ajuns să contureze profilul pregnant al unor capi de școală. Manifesta, în schimb, un soi de profil distinct comun, exprimat în criterii limpez și sigure, chiar dacă aceste criterii erau administrate uneori cu rigiditate sau intoleranță.

Talenta generație critică, apărută în mod deosebit în ultima vreme, n-a ajuns la profilarea unor personalități de un costar distinct.

În plus mi se pare alarmant faptul că înseși criteriile care stau la temelia judecăților critice sînt mai puțin limpez și mai puțin sigure.

De-a mai scrie act de a aduce, chiar și indirect, un elogiu gratul celei mai baze din lumea literaturii — pentru care satisfacțiile sînt alt de lămutate și gloria alt de relatată. Ci, dimpotrivă, e vorba de a observa în ce măsură critica răspunde cu patimă și exaltată riguros științifice funcției sale.

Există o să pe pot face multe observații. Spațiul acestei coloane mi se pare însă prea strîmt pentru toate cele se pot spune. Am să rețin o singură observație și pe care o anuș, dînd într-un fel oarecare semnal de alarmă.

Ion Roman

Mihai Beniuc

Deși nu se poate afirma în general acest lucru, totuși se poate spune că nu ajută îndeajuns critica literatură de actualitate prin faptul că n-o pune în prim plan, scoțîndu-ne în evidență fața de orice alta manifestare literară. Literatura de actualitate este noul în viața noastră literară și ca atare merita o grijă deosebită, reprezentînd totodată și viitorul literaturii noastre. Acest nou trebuie făcut înțeles de către masele largi de cititori, multilaterali și în adîncime.

Adeseori, cu unele onorabile excepții, critica literară, chiar dacă nu poate fi socotită impresionistă în sensul istoric-literar, al acestui cuvînt, ea se clădește pe impresie, fără să răzbată din articole, cronici, recenzii sau studii în mod convingător examnarea dialectică și obiectivul criticului, care n-ar trebui să fie niciodată altul decît acela al deplinei valorificării pentru masele cititorilor a unei literaturi merite să fie parte constitutivă într-o societate constructivă și socialistă.

Indeosebi criticilor tineri le revine această sarcină, greu de dus la capăt fără o temeinică pregătire ideologică și fără cunoașterea realităților alt material cînt și psihosociologie create în țara noastră de revoluția socialistă. Pentru o astfel de critică modele în trecut nostru literar cu greu se găsesc, de aceea nu poate fi recomandată îndeajuns pentru tinerii critici adîncă pregătire filozofică marxist-leninistă și experiență literaturii sovietice.

Procesul delimitării oneste va feri vîntă noastră literară de atîtea aspecte discutabile și triste: veneni, retracții, opinii particulare ce nu se vîd în scris, opinii scrise contrazise de confesiunile verbale, alt de comode funda „*au augăzeară*”, fenomenul „*antididactic*” critic, al timidității față de persoanele „*ubru*”, ai ite-

circumstanțele văduve de la hanuri (Are o poezie dedicată hanului Anoulei).

Victor Tulbure: „Cornul pădurarului”

Ion Marin Sadoveanu

Critica literară de astăzi ajută evident și nu numai critica îndreptată asupra propriilor tale lucrări. Poți învăța și din critica făcută altora. Cred, de altfel, că lucrul acesta l-am învățat și eu într-o măsură oarecare dinți nu sînt un începător în ale scrisului. Tovarășu Paul Georgescu în critica făcută romanului meu „*Ion Sîrbu*” a constatat astfel că mi-am îmbogățit viziunea culegînd roadele din mersul general al criticii noastre din ultimul timp, a criticii științifice marxist-leniniste, firește, care se dezvoltă mereu, sub ochii noștri.

Cronicarii dramății sînt conștiințioși în a-și publica săptămînal pareriile lor despre o piesă sau alta. Cronicarii celorlalte genuri își așteaptă rîndul, la mai multe săptămîni, în același periodic, pentru o carte sau alta. Vagi note cu litere minusculare sau chiar cu alinae groase, dar pierdute printre știri despre fotbal și gastronomie, informează sporadic asupra șantierului literar ori asupra ultimilor apariții. Într-un cuvînt, toate sînt calm și sordide unde de îndelungi, pentru a scrie prelungire nu-i nevoie de nici un H3 miraculos. Singura salvare constă în faptul că se mai organizează, printre picăturile evenimentelor, cîte o plenară (sic!) care mai are dar să descrețească înunțile și să suscite discuții.

GEZA VIDA

„La jin” (1957)

CRONICA LITERARĂ

Tulbure nu are sentimentul dimensiunilor, al distanțelor arăbățite, al variațiilor și contrastelor. România e o gospodărie unică, împodobită ca de sărbătoare, todeauna ospitală și de sîntabilă și pentru străini; e o grădina fermecătoare și hermetică, cu aparatele de basm blind. (Nu o dată o numește Ileana Cosânzeana). Aici a copilărit poetul, aici a învățat el să-și resplice moșii și strămoșii, și gusta ploaia coaptă, și soarbă vinul podgoriilor și iubescă și să vorbească grații poeziei. În război nu i-a uitat o clipă chipul matern. Cînd îl încearcă vîr dure, tot în peisaj și printre țărani se întoarce. Aici se împropăștează și se alină, fără trîmțimire. Trecut prin Esenin, cum se vede ușor din unele imagini și cum o și măturăsește, nu este un temperament eseninian, un rătăcit la oraș, înjînd după sat. Tulbure nu și-a rupt vreedată rădăcinile. Conștiința apartenenței la o colectivitate istorică, un rol hărăzit, i-au asigurat o liniște neortodoxă de indoli. Victor Tulbure nu are probleme. Se descoperă pe sine fără să se caute: „*Cu fiecare clipă mă-nteleg / Alt de clar mă deslușesc în mine / Mi-e sufletul tot tînar și întreg. / Împăcat fără să fi fost vreedată în conflict cu lumea lui, n-a fost și nu vrea să fie „modern”. / Înțelegînd prin asta, cum simplist, pe poetul evazionist. Ca fecior al neamului său, a ales, neziind, calea pe care acesta a pîșit la 23 August 1944, calea socialismului și a păcii, fiindcă a simțit într-însa o prelungire firească a aspirațiilor străvechi și plină de promisiunile frumuseții: „*E-un drum cu vorbe de binești. / Cu soare, cu înfrînți și ciuturi / Cu pomi sub care, tîneresc, / Deprizni înfrînți săruturi*”.*

Simplu membru al unei familii, nu are circumstanțele văduve de la hanuri (Are o poezie dedicată hanului Anoulei).

Patriotismul lui Victor Tulbure este un sentiment poetic: tandru, adeseori grațios, ușor dîns, cursiv ca o melodie vioaie, stropit cu aromă de bărdăce, sonor ca un cîntec de drumete nepretențios, tîneresc prin aluziile spontane, prin citeva izbucniri făcătoare, mai mult decît prin fondul lui care e tradițional. Tendința poetului e pozitivă și capătă o rezonanță deosebită în raport cu relativa îndepăr-

tate de teme mari a unei părți din poezia noastră actuală. Avem nevoie de o literatură patriotică.

Patriotismul nostru, însumînd tradiția, nu poate fi redus la tradiție. Socialismul i-a injectat o subținitate nouă. Patria, astăzi, este și geografie și virtuți patriarhale și costume populare, doine, fluier, miortă. În primul rînd însă este luptă pentru socialism. Ca participant la înnoirea țării mele, sint sensibil la trifulul privighetorii, mă uit la cerul albăstru și lumina toamnelor și îngemănez pe pragul trecutului de amărăciune. Țara toată este însă un șan-

țier al uzinelor și al pasiunilor iscate din marea înclăștare dintre nou și vechi. Tăra socialistă o clădesc muncitorii, odată cu țărani, călușii și comunistii. Peisajul se modernizează, locuitorii ei sint contemporani cu știința. Poetul este recunoscător parțidului că i-a „turnat în piept dragostea de țară”. Nu e semnalifică însă că dragostea, la el, este asociată mai todeauna cu „buni mei, suind cu hîndre sparte / Turme de miori pe guri de răi”? Nu zice, el își precizează la intervale, solidaritatea cu ur-

chiar cînd se vrea viguroasă. Fericirea pe care o cîntă Tulbure nu este deloc așa de lină. Optimismul facil cu care el neamănușă succesul întreprinderii socialiste, imaginea însăși a acesteia, decorativ-rustică, de dans folcloric, trădează o concepție numai pe jumătate fidelă despre prezentul țării, pe care Tulbure o îndrăgostește de țară. Nu e semnificativă însă că dragostea, la el, este asociată mai todeauna cu „buni mei, suind cu hîndre sparte / Turme de miori pe guri de răi”? Nu zice, el își precizează la intervale, solidaritatea cu ur-

mașii lui Roață și cu „cei în salopete”, se socotește poet al clasei muncitoare, dar la un mod in care astfel de declarații se dîolvă pe tapetul trandafiriu, bucolic, al inspirației sale, cum i-au arătat de-a dreptul sau indirect și alți critici, înaintea mea. (Vezi cronica lui Paul Georgescu în „*România liberă*” și I. Oarșău în „*Tribuna*”). Problemele oamenilor muncii sint ale lumii noi. Ei caută alte răspunsuri decît cele date de străbuni. De aceea nu prea credem că țărani înfrunți la Constanța, de exemplu, se regăsesc pe de-a-ntregul în viziunea lui Victor Tulbure, idilică

Mihail Petrovanu

TUNETUL A BRAZDAT VAZDUHUL

RÎNDUNICA

1
Împlinirea asta mi-a spus-o fruntașul cu termen redus Zlăvog, de la a IV-a Mitraliere:

— Verel Vere Căline! Amărâ mil! Inimă, de cite ori îmi aduc aminte! Cuibul de mitralieră se afla sub o căsuță singuratică. În fața, era un arbore ciunt. Mai încolo, o fințină și o cruce de lemn cu un Crist nespus de chinat în cuie. Acolo, cu înfruntarea albă dinainte, am stat multe săptămâni. Când și când, venea cite-un obuz, zdrobind mai tare arborele ciunt. Încolo, nu se mai în, timpla nimic, nimic. Parcă încetase existența în Univers! Deodată, undeva departe, a vuit vântul și streșina casei a lăcrămat. Picușorul mi-a căzut drept în palmă. L-am sărutat și l-am sorbit. Am ieșit din adăpost, mi-am scos casca, și mi-am făcut o cruce largă, largă, spre văzduhul înseninat. Însă, o rafală de mitralieră m-a repezit înapoi sub talpa casei. Și iar am stat îngropat acolo, vreme lungă. Venise moloșagul. Intinderile abureau. Într-o dimineață, am auzit un ciripit. Venise cea dintâi rîndunică! Se așezase sub streșină, lângă urma cuibului ei vechi, ras de o rafală.

— O... bine ai venit... bine... bine... am murmurat eu, și-mi venea să mă ridic, să-l spun niște cuvinte înspăimântător de calde. După aceea nu m-am mai simțit nici străin, nici singur. Mă trezeam dimineața, în ciripitul ei. O urmăream, vere, vere Căline! o urmăream cum zboră spre fințină, cum apuca lîn plisc, și cum și frământă, și cum vine sub streșină și-l lipește de temelia cuibului distrus. Încet, încet, cuibul creștea, creștea! Iar într-o bună zi, când a venit altă rîndunică, bărbătușul ei, s-au așezat sus, pe cablul artileriei, și au prins a ciripi plisc în plisc, și și infoliau arpioarele, și se mirau una de alta și împreună, de cite și mai cite înfruntări... între ea, parcă:

— O, cită ai întîrziat, cită ai întîrziat... cit!

Și el răspundea ciripind, cald, cald: — E drept, nevestică, e drept că am întîrziat, dar m-am răcit de frig... știi, m-am răcit cînd ne-a în-

virtejit furtuna de nisip... Credeam că ai pierit... și m-a cuprins o jale de moarte! M-am ascuns într-o pleoapă a Stînului, pînă n zori cînd a stat jurtuna...

— Eit! Acum hai, hai la treabă! a ciripit ea. Să lăsam jalea, căci dau năvală, primăvara și iubirea...

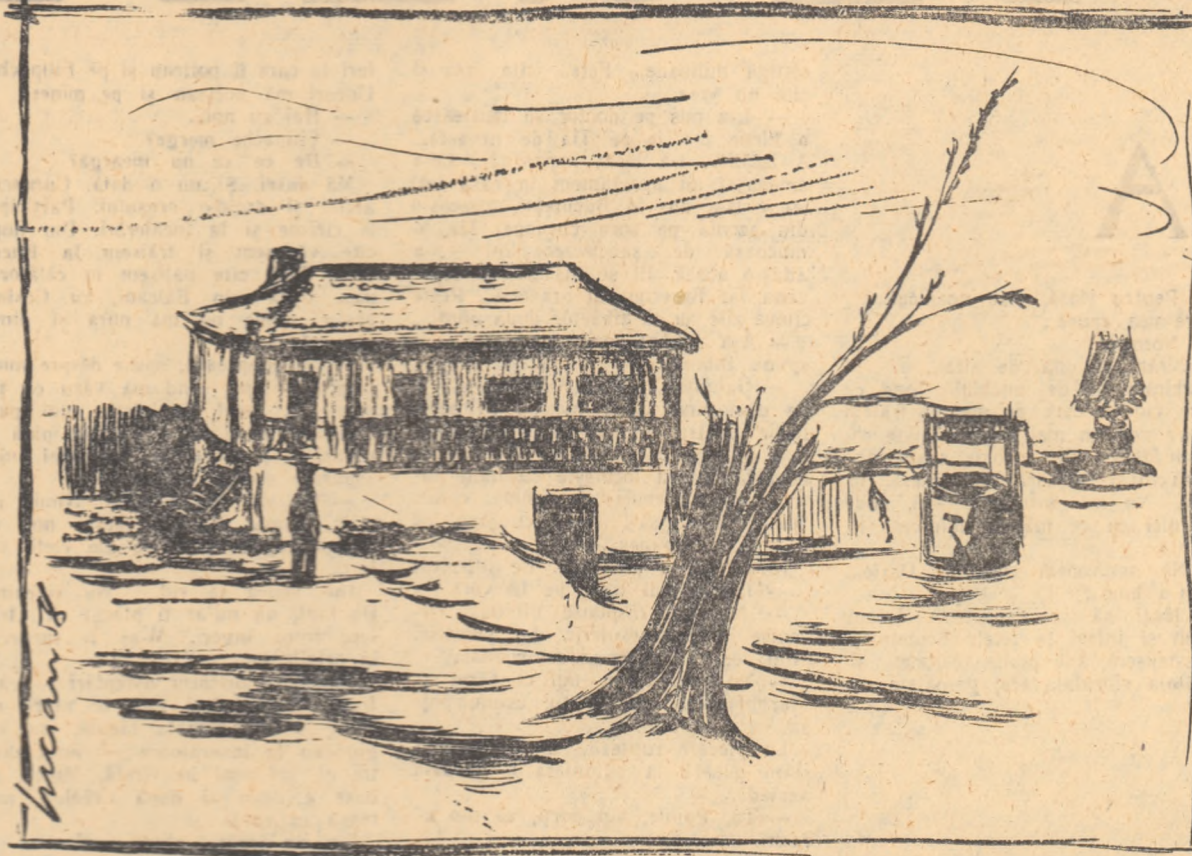
Și au căborit împreună de pe cablul artileriei, și umbiau prin glodul de la fințină, și apucau lîn, și l înmuntau. Cuibul a crescut umitor de repede. Au început a aduce pene, fire de lînă, pălețe moi. Și acum vesteau amîndoi puhoarele de foc ale răsăritului de ziuă.

Într-o dimineață, cînd cuibul era gata cu totul, și pe cînd rîndunelele ciripeau pe cablul artileriei, a venit năprazna! Prima rafală a smuls șindra din streșină. A doua, a spartul-timul ochi dintr-o fereastră. Iar rafala a treia, vere, vere Căline! a treia rafală a nimicit cuibul... S-a întunecat lumea, vere Căline! de jalea ce m-a cuprins! Am răspuns rafalelor, cu ură, cu ură, prin rafale înspăimîntătoare! Și din nou a venit liniștea. Rîndunelele au stat, înții pe cablul artileriei, tăcute, tăcute, apoi s-au apropiat de ruina cuibului, dîndu-i urcoale re. pezi.

— Ce-i de făcut? Ce-i de făcut? Ce-i de făcut?

Și iar le-am văzut la fințină, iar frîntinau moartă, și iar au prins a zidi. Și zideau, zideau, cu grabă nespăsuță, spre a nu pierde timpul iubirii. Și cînd cuibul era pe jumătate gata, vere, vere Căline! a venit iar rafala... iar le-a distrus cuibul! Și rîndunelele iar au dat ruinii tîrcol umitor de repede, și iar le-am văzut la fințină frîntind moartă. Era în lucrul lor o îndărătnicie ca a rădăcinilor ce distocă stîncile.

Fruntașul cu termen redus Zlăvog se uita drept înainte. Într-o profundă tăcere. Simțeam că inima lui lăcrămează. Vroia însă, să se jînă tare, căci oare nu s-ar fi făcut de ocara companiei, dacă și-ar fi dat drumul lacrimilor de jalea unor rîndunele?

— Oh, vere, vere Căline! a reluat într-un tîrziu. Drama a început abia cînd s-a arătat a treia rîndunică, o fată descolată și cu ochi albaștri. Venea pe o cărare, cu traista-n băț. Venea și ea acasă, după cine știe cită pribegie! Și-a privit căsuța, lung, lung, și s-a uitat apoi la cuibul de mitralieră. S-a dat înapoi, îngrozită. Apoi s-a îndepărtat. Am simțit că-mi piers inima-n mine!

— Cînd vine? Cînd? am întrebat spre rîndunele.

— Nu știu... Nu știu! Nu strigat amîndouă rîndunelele, speriate, zburlind în văzduhul larg.

Cuibul lor era gata de mult, și pe rînd stăteau și scoperau oușoarele cu arpile. Și aduceau una alteia merinde și apă, ciocnind pe rînd. Și cu cît primăvara înainta, mă cuprindea o grijă neagră: oare nu cumva va veni din nou rafala, să le distrugă cuibul, tocmai acum, în binecuvîntatul timp? Nu mai ciripeau tare. Ciripeau încet, încet, ca-ntr-un ceas de taină, în templul Fîrii unde viața se munea germinînd, înfrîpînd în oușoare cît grăuntele generații inapărată ce avea să vestească zorile, să înfrunte cerul imens, și care avea să se întorcă în a doua patrie din Africa, fixată în amintirea din instinct; va înfrunta vîntului, furtunii pe mări, dar nimic nu va abate din drum ceea ce acum era doar cuprinsul searbăd al unor oușoare cît grăuntele... A!... cită oameni vor bucura drăciele înaripate de mine! Cite primăveri vor vesti ele!

Și rîndunelele ciripeau încet, încet, parcă spre a nu detuna cu glasul lor cald liniștea adîncă a Creștinii... Însă, deodată a venit iar nenorocirea! Vere, vere Căline! a gemut fruntașul cu termen redus Zlăvog. Abia atunci am înțeles tragedia, în tot cuprinsul ei!

— De ce? De ce? De ce? Fugi de-aici... Fugi... Fugi... Fugi! țipau rîndunelele, dînd tîrcoale peste boturile mitralierelor. Fugi... Fugi... — De fapt, vere Căline, era glasul conștiinței mele. Și atunci, a reluat fruntașul cu termen redus Zlăvog, atunci am înțeles profund tîrcolul nefericirii lor! Cauza nefericirii lor eram eu, era mitraliera mea! Mi-am dat seama că ațita vreme cît voi sta sub talpa casei acelea, cuibul va fi fîntă mitralierelor și artileriei! Așteptam înaintarea, o așteptam, vere Căline! o așteptam ca pe o minuire...

— Dar rîndunelele? Dar mai ales a treia rîndunică?

— Rîndunelele? A treia rîndunică? a gemut fruntașul cu termen redus Zlăvog. Tustrele nu se puteau apropia de căminul lor, cît mă aflam eu acolo. Eu eram vrăjmașul vieții lor! Pe rîndunica a treia am mai zărit-o o dată. Crescuseră holdele sălbatice și buruienile. Am zărit-o pe rîndunica a treia ferind holdele sălbatice și ulitindu-se la căminul ei, cu jînd. M-a zărit, și s-a întunecat de ură. Oh, vere, vere Căline! Celelalte două rîndunele stăteau departe, pe cablul artileriei, mîhnite. Numai cîteodată dădeau tîrcol ruinei de sub streșină și țipau, țipau cu imputare:

— Vezi? Vezi? Vezi?

— Apoi, vere, vere Căline! a venit ordin de înaintare. Am înșălcat mitraliera. Am sărit din adăpost.

— Așa! Așa! Cu bine! Cu bine! Așa! țipau rîndunelele cele două. A treia n-am mai văzut-o. Degeaba am tot căutat-o cu ochii, prin holdele sălbatice. Și astfel, vere Căline, am dat asalturi înspăimîntătoare. Un glonț mi-a zdrobit brațul drept. M-au bandajat repede sanita-

rii. Apoi, după trierea la postul de prim ajutor, am fost trimis în spatele frontului, la ambulanțe. Și iar am trecut prin locul acela. Am rugat căruțarul să oprească. Am coborît. Căsuța era albă, curată ca un pahar. M-am uitat în sus, sub streșini! La gura cuibului se aflau patru pliscuri cu caș...

— Fruntașul cu termen redus Zlăvog s-a oprit.

— Hai! Hai! I-am îndemnat eu.

— Stai oleacă, vere Căline, stai oleacă! mi-a spus ei, ștergîndu-și ochii cu mîneca, în ascuns. Tîn mîntă că m-am oprit și am spus cu glas mare, mare, de slădă, către pliscurile așezate pe marginea cuibului, unul lingă altul:

— Așa, va să zică? Draclor! Broscuilor! Golanilor! Unde sînt părinții voștri?

— Aici! Aici! Aici! au ciripit rîndunelele, vesele, în văzduh.

— Așa? Așa? Bine!

Și iar m-am întors spre cele patru pliscuri:

— Și nu vi-i rușine să vă arătați așa, soareții, pliscurile cu caș? Dihăniilor! Broscuilor!...

— Apoi, a continuat fruntașul cu termen redus Zlăvog, apoi am simțit un umăr cald lipindu-se de umărul meu. Venise a treia rîndunică! Mi-a întins o cană cu apă. Am băut-o. Mai apoi stam alături, și ne uitam la cul. Ne-am cuprins pe după cap, firesc, potopiți de aceeași imensă, nestăvilită bucurie. Am vrut s-o sărut. Ea și-a lăsat capul pe umărul meu. Și rîndunelele ciripeau în văzduh, deasupra noastră, îndemîndu-ne:

— Vezi? Vezi? Așa! Așa! Așa!...

— Asta mi-i istoria! a încheiat fruntașul cu termen redus Zlăvog. De atunci, vere, vere Căline! de atunci, de cite ori vine primăvara, oltez după o anumită rîndunică...

Cu jumătate față...

Cu jumătate față globul ride: Flori carnivore, lacome de sînge, Din lumea noastră ați fost smulse, Iar grădinarul v-a strivit sub talpa Petală cu petală... De-acum nu s-or mai spăimînta prigorii, Albinele vor cobori în voie — O, binecuvîntat să fie grădinarul! În straturile lui cresc gladiole Iar onenția își deschide trandafirii, Zăplazurile-i sînt pășite De milioanele de oameni Ce merburile și leșes tot mai departe Peste meridiane, peste munți, departe, Tot mai departe-învăluind planeta...

Cu jumătate față globul plînge: Paianjeni-flori se-nînd peste oceane, Tentacular răsăr peste pămînturi, Cresc în Florida, ard peste Bermude, Vegheale nu de-un grădinar — de-un gidel! Copiii dorm, și ora e tirzie, Bărbații și femeile se-mbrăjează, Luna, cu cereașne de sînge, Pare un spinzurat... în nori.

Trec greu orele cînd Cu jumătate față globul ride, Cu jumătate față globul plînge!

Cu jumătate față globul ride: Flori carnivore, lacome de sînge, Din lumea noastră au fost smulse, Iar grădinarul le-a strivit sub talpa Petală cu petală... De-acum nu s-or mai spăimînta prigorii, Albinele vor cobori în voie — O, binecuvîntat să fie grădinarul!

Tiberiu Utan

Țarină

Smaragde-i holda, griu! — perii dese, Pe unde-n toamnă duduiau tractoare: Cerzoziomul gras întinde lese, Cîmpia toată strălucește-n soare.

Se plămădește-n spice bobul plîn Și calde adieri de vînturi vin să întoarcă ape, ape de pelin Cînd pe răzor dau macii floare-aprînsă.

Minore muzici, greierii, o mie, Rînesc metallic prin desulțul ierbi; Ca mine-n marea spînelor, galbie, Întra-vor coase șulerdin ca șerpil.

Și iarăși plîn de oameni, ca la nunți. Va fi cuprinsul șesului de-a rîndul; Broboane mari pe însorite frunți Cu pinzele-i de in va șerje vîntul.

Vlăcu Birna

Dimineața sosirii

Crescut din zări asemeni unei oaze Pîreu-și freacă ochii somnoros Elada se ridică din talaze Și vine către noi, cu pași spumoși.

Chiar marea cu aromele-i flăve cuprinsă pare-aceea de flori... Măslinii-și nalță brațele lirave spre sterpul Lycabeth, drapat în nori.

Albastre stînci, precum turnate-n fier de hărnicia unui antic faur veghează malul neospitalier al țării Evului de aur.

Dar înainte de-a călca fîrîna în care dorm Eschil și Aristot, dintr-o salupă, fluturîndu-și mîna, cu "kali mera" ne salut-un matelot.

Pavel Cîmpeanu

Glasul Partidului

(Urmare din pag. 1)

pe melegurile celui mai vechi pămînt al țării, pe deplin, lumea cea nouă. El a fost întîrziat de glasul a mii și milioane de oameni de dincoace și de dincolo de munți, care și-au trimis la această adunare reprezentanții lor.

A sosit vremea unui scurt popas, hotărîtor. S-au întîlnit la sfat, colectivități și întovărășii, mecanizatori și ingineri, activiști de partid și oameni de știință. Inima jărnimii muncitoare a bătut aici, la Constanța. În mare palat al sporturilor au pluit ca o adiere aromele pămînturilor de pe întreg cuprinsul țării. Cu răspundere și îndrăzneală, cu pricepere și calm, încrezători, oamenii au socolit și analizat, au urmărit pas cu pas desfilășurarea drumului de pînă acum, au învîțat unii de la alții și toți la un loc, au scrutat prevăzător viitorul socialist al țării.

În aceste zile, aici, la Constanța, au pus bazele victoriei depline a vieții noi, pretutindeni și cită mai curînd. Au stat la sfat și au hotărîit planuri și cifre amelioare, angajamente de care sînt legate bunăstarea și liniștea poporului.

Lanurile gospodăriilor trebuie să fie mai întinse și mai bogate, turmele mai mari și mai grase, livezile mai roditoare, vilele mai încărcate de struguri, laptele mai mult și mai bun, mierea mai dulce, pentru ca viața noas-

tră a tuturor să fie mai îndestulată și mai frumoasă. Lumea cea nouă trebuie să se întărească și să înflăorescă, să cuprindă sate și pămînturi noi, inimile celorlalte milioane de țărani, pînă ce întreaga țară va intra pe tîgășul ei.

Oamenii au vorbit aici și despre greutăți și lipsuri, dar nimeni nu s-a văicîrit, precum nimeni n-a spus că va fi ușor. Toți cei din sală știau că împlinirea mărețelor sarcini ale luptei pentru socialism în agricultură va cere încă mult zburcîm și multă muncă. Și ei și cei de acasă știau că belșugul va fi realizat tot cu frunțile îmbrobodate de sudoare și tot cu aceleași mîini bătute de muncă. Dar în același timp cu siguranța depînă că zidesc această viață nouă pentru ei și copiii lor, pentru întărirea și înflorirea patriei noastre. Și de asemenea știau că în această bălăle vor avea alături, și în viitor, umărul clasei muncitoare și rezanul de nădejde al partidului.

În aceste zile, glasul Partidului n-a răsunat numai aici, la Constanța. El este purtat de vîntul acestei primăveri peste toată țara. El răsună cu același avînt și aceeași gravitate din totdeauna, pentru toți fiii ei. El animă și trezește, înalță conștiințe noi. El răsună deopotrivă și pentru noi, scriitorii, compozitorii și artiștii. Cronica acestor zile, atît de vie și de tumultuoasă, ne așteaptă, deschisă...

Aurel Mihsle

PRIMĂVARA

Foto Dan Grigorescu

LUPOAICA...

Prietenul meu a sorbit adînc din pahar. A continuat:

— Să fi fost trei noaptea. Am pornit de la postul de comandă al regimentului, cu misiunea îndeplinită. Mergeam repede, pe sub văzduhul sîncios, înapoi spre cota 408. Era așa de senin încît se vedeau munții departe. Dintr-o dată însă, am văzut în cărare, în fața mea, ca un ghem de viperă, trezindu-se și zbătîndu-se. Mi-am dat seama că era cel dintîi semn al vîntului. Înainte de a mă stringe mai bine în manta, și înainte de a-mi infunda casca pe cap, mi-am fixat ca reper munții. Într-o secundă, vîntul s-a dezlîntuit. A venit un vîlmășag al zăpezilor și s-auzeau chiote. Cerul s-a făcut una cu pămîntul. Poate n-o să mă credeți dacă vă voi mărturisii că am deslușit ca niște cavalerii albe, învîrtîndu-se cumplit, pornind galop, mai departe și mai departe! Mă țineam bine, să nu mă răsucescă vîntul în loc și să pierd direcția. Însă de ce m-am temut n-am scăpat. Cavaleriile stihiei m-au izbit în fața și-n piept, m-au luat între caii fantasmelor, și alergam și eu printre chioțele sălbatice. Deodată, mi-am adus aminte de Vadul Lupilor, punctul de frontieră însemnat doar printr-un stîlp. Trebuia să mă opresc cu orice chip, să mă orientez, spre a nu trece pe teritoriul inamic...

— Și? Și? am întrebat noi, nerăbdători.

Prietenul a sorbit paharul pînă la fund, și a făcut semn să-mi mai torn: — Fraților! Imi aduc aminte că alergam prin vînt, mă împiedicam de hatură, mă prăbușeam și mă ridicam, cuprins și eu de nebunia elementelor. La o vreme, strigam îngrozitor:

— 703! Fraților...

Strigam așa, încredințat că vîntul mă răsucesc și mă îndreptase înapoi spre postul de comandă. Imi era frică să nu ajung la linia sîr-tinelelor și să tragă în mine! Deodată, m-am împiedicat de un stîlp gros. Am căzut. M-am rostogolit într-o vale. Eram bine încredințat că în curînd am să aud soafia:

— „Stai! Cine?”

— Om bun! am răcnit din răspun-teri. Om bun! 703?

Însă nu mi-au răspuns decît neche-

zăturile cavaleriilor vîntului. „Se vede că am trecut prin linia de santinelă!” m-am socolit, și mi s-a înmuiat inima de bucurie cînd am zărit lumina. Treceau prin dreptul luminii ciurde de sălbăticiuni ale vîntului, parcă se auzeau haite urînd... cavalerii galopînd îngrozitor... treceau neconștienți, și cîteodată lumina piercea, acoperită de mantilele călăreților din vînturi!

— Și? am stăruit noi. Și?

— Nu știu cum s-a întîmplat! M-am pomenit sub o streșină. Zgreplănam la o ușă, căutînd clan-ța. Să fi tot bozbăit, cam două secunde. Ușa s-a deschis. Vîntul m-a repezit înauntru. Am întins brațele, orb în înflecume. Deodată, am în-țîlnit două brațe întinse...

Prietenul meu s-a oprit scurt. Noi ne-am loit în scaune:

— Și? Și?

— Dintr-o dată, m-au cuprins strîns de după cap. Am simțit cum mă gidila pe față niște bucle mîrosind a romanită, și gura fierbinte a unei femei. Imi căuta gura. M-a sărutat înspăimîntător de adînc. I-am simțit sinul zbătîndu-i-se! Ge-mea profund, profund. M-a lăsat din îmbrățișare. Însă m-a apucat strîns de mîna. A deschis repede ușa spre încăpere, să mă tragă înauntru. Cum m-a văzut în lumina m-a măsurat dintr-o privire și cînd mi-a deslușit mai bine uniforma, a dat un răcnit de groază. Vîntul a trîntit ușa tîndei, zăvorul a răsunat surd. Pe casă răcneau fan-tasmele. Femeia mă ținea strîns de mîna. Tremura toată. M-am uitat repede în încăpere, prin ușa întredeschisă. Am văzut în cui o cască. Am înghețat. Trecusem dincolo de Vadul Lupilor! Femeia m-a lăsat de mîna, a fugit în încăpere. S-a furișat într-un colț, în apărare. Și-a acoperit pieptul cu amîndouă mî-nile. Avea ceva de lupoaică tînră, gata-gata să se repeadă! Drept deasupra umărului ei se afla un pistol. L-a ochit, l-a apucat repede. Eu mi-am tras repede pistolul...

— Și? Și? Și? De ce te-ai oprit?

— Mai toamnă-mi! mi-a răspuns prietenul, asudat tot. Vîntul a gîlgit repede în pahar. Povestitorul l-a sorbit dintr-o înghițitură:

— Ne-am očit, amîndoi deodată! Cînd, ea a întrebat cu toată făptura ei, cu îngrozitoare imputare:

— Pentru ce? Pentru ce?

— De ce? De ce? am întrebat și eu, cu aceeași îngrozitoare imputare. Nu știu cum, deodată mi-a venit să plîng. De o rușine înspăimîntătoare, de rușinea de a fi om! Mi-am dat repede seama că ea își așteaptă iubitul sau bărbatul... Mi-am dus mîna la cască, să salut, să plec. Și ea se roșise, punînd pistolul la loc în cui. Cred că se roșise de aceeași rușine, de rușinea de-a fi om! Li pierise sălbăticia de lupoaică tînră la pîndă. A repetat la o parte șter-garul de pe masă, și am văzut cîna burînd. În mijloc, se aflau o sticlă cu băutura și două pahare. M-a în-culcat printr-un semn, însă stam lo-cuibul. Ea s-a apropiat de mine zîmbînd, și era înspăimîntător de tînră și de frumoasă. Mi-a apucat mî-nile înghețate, și mi le-a apăsat pe sinul ei. I-am simțit inima zbătîndu-i-se îngrozitor de tare! Am cu-prins-o strîns, strîns, și nu s-a în-potrîvit cînd mi-am apăsat gura pe gura ei. Dintr-o dată, a pierit ră-tăta, existența. Eram lîm oamnei tineri, potopiți de setea de iubire. Conștiința dușmăniei se furișase de-

parte, dincolo de începutul de ziuă al istoriei! Am apucat-o de umeri, am îndepărtat-o s-o văd mai bine în lumina lămpii. Murmuram nesfir-șite cuvinte de iubire. Și am văzut că ea înțelege totul, că fierbințile cuvinte străbateau dincolo de me-mu-roașterea graiurilor, și mergeau drept la inima ei! Mi-am lepădat manta. Eram gata să mă așez la masă. Pe acoperiș galopau fantas-mele. Deodată, s-au auzit bocănituri alare!

— Și? Și? Și?

— Am sărit în picioare. Mi-am scos pistolul. Femeia căpătase iar în-fățișarea de lupoaică la pîndă. Mi s-a așezat în față, să mă așeze. Ușa s-a deschis. S-a arătat un soldat, mi se pare în uniformă neagră. A rămas înlemnit în prag. M-a mă-surat din cap pînă-n picioare. M-a scos pistolul. A ochit, făcînd înții semn femeii să se deie la o parte!

— Oh! a răcnit ea, și m-a apu-cat de mîna, trăgîndu-mă spre prag, anărîndu-mă cu frînul ei. Am sim-țit în față rasulietul străinului. Fe-

meia a deschis ușa de-afară. Mi-a arătat drumul drept înainte... Cu-rînd, m-a învîlțat vîntul.

— Și? După aceea? După aceea? vestitorul. Cîrînd, alergam printre cavaleriile fantasmelor! Am întors capul, am mai zărit o clipă lumina. După aceea, meru voiam să mă în-torc înapoi la vizuina lupoaiice. Par-că-i auzeam răcnete, tînguirea! Vîntul m-a repezit înauntru, meru înainte. Am răcînit toată noaptea. Cum s-a luminat de ziuă, vîntul s-a stîns. Era liniște și senin. Am ajuns la cota 408. Uniteles mea tocmai se pregătea de plecare, către altă poziție, departe. De atunci a trecut timp. Însă lupoica n-am uitat-o, oh, nu!

— Mai toamnă-mi... toamnă-mi! a gemut prietenul meu, după o clipă. Și-a băut paharul pe nerăsuflute.

Eusebiu Camilar

Ilustrații de LUGIAN POPA

*) Din volumul cu același titlu, gata de tipar.

SINT AMARIE

cață de farfurii. Alături de chipul vărului Jorj, Caba scris:

LA JORJ
RESTAURANT
DESCHIS
DE LA 6 DIMINEAȚA
LA 2 NOAPTEA
SERVIM PROMPT.

Înăuntrul prăvăliei lustrului tejegeau, lustrui și restul mobilierului. Pe pereți atârnavă portretele familiei regale, de la rege și regină până la răposatul principe Mircea. Cumpără zăvăleală veselă. Fața vărului Jorj care mai înainte era de piatră, deveni zăvăleală, ca să semene aidoma cu fața zugrăvită de pictor pe geamul care da spre stradă. Angajă și doi picoli și-i îmbracă în halate albe. Mai mare peste bucătărie deveni Cernica, nevasta oacheșă, voinică, sănătoasă de-ar fi putut să spargă pietre în mini, a vărului Jorj.

Vară-mea Nigrita și Văstea își luară partea lor de moștenire și plecară să-și încerce norocul la... București. Auzea și ele, cum auzeau și ei, că în Capitală pe toate străzile umbliă ciinii cu covrigi în coadă. Mai neîncrezător decât ele, vărul meu Mișu rămase în oraș la gardă. Îmi mărturisă că umbliă să găsească și el, ca frate-soră Jorj, fată de țestică. Pe seară însă și-și deschise din toată inima noroc.

— Crezi c-o să am noroc?
— De ce să n-ai?
— Eu știu? Frate-meu Jorj ride de mine.
— De ce ride?
— Spune că sint urmărit de piaza rea...

— Imi pare bine, taică Sîjo.
— Am vîndut tot ce am, taică. De feririe cu tot am vîndut-o, taică. Ne-am cumpărat casa aici.
— Imi-a ajuns banii?
— Mi-a mai dat taia restu. La marție noi, zeare nouă.
— Plutonierul ne tăie conversația.
— E, doamnă, cum o găsești pe taică-ta? Schimbată?
— Schimbată, doamnă Burtan. Dacă nu mi-ar fi spus, nici vorbă s-o recunoșc.

— Am îmbrăcat-o ca la oraș.
— Taică, Darie, nu vezi? Mi-a pus și pălărie dumealui. Dosăditul de nen-tău lăncu nici nu se gîndea să-mi pună pălărie. Mă îngropase în noroaiele de la voi de la Omidă. Dumealui mi-a pus pălărie... Cum mi-a luat mi-a pus pălărie!
— Domnul plutonier se frecă pe burta și spuse satisfăcut:
— De, Sîjo! Trebuie și noi în societate. Sistem înviesă!... Avem și decorație.
— Din război?
— Nu! C-ataci erami de administrație și nu ne-au decorat. Pentru ce-a fost aici asta înomă. Pentru ce-am rămas grevel.

— Atunci ați cam împușcat oamenii, doamnă plutonier...
— De ce să nu-i împușcăm? Dacă nu se potoleau cu vorba bună. Se ridicaseră împotriva stăpînirii.
— Și dumneavoastră?
— Să jum stăpînirea.
— Frate, frate! — interveni taică-mea Sîja — domnul Burtan mi-a pus pălărie. Îmi stă bine, frate?
— Bine, bine! Parcă ai fi o domnișoară.

— Ma gîndii la vărul meu lăncu Brătescu, pictorul fierar care murise în război. Trăise cîțiva ani lingă femeia aceasta vulgară... li îndurase dordănelie.
— Cînd te afli la masă cu oamenii plutonierii să fii vesel... Așezese teorie în povestii funcției ca zecine. Taică Sîja, deși le cunoștea, făcu mare haz. Ii înțui și eu hangul, în șirșit, fu o seară încîntătoare. Numai inima îmi rămase plină cu ce-mășă. Dar așa era inima mea și nu aveam cum s-o schimb... Dacă și-ar putea deschiria omul inima!

— Ne despărțiram omul tău. Taică Sîja ne pofti s-o vizităm și acasă. Ne pofti și domnul plutonier Burtan și ne dădu adresa. Le făgăduirăm c-o să-i vizităm Filipache imi spus:
— Să știți că eu am să mă fîu de cuvînt.

După moartea unchiului Tone, moștenitorii vorbiră, se sfătuiră și se hotărîră, în amintirea răposatului, să nu vîndă birtul unui străin, ci unul dintre cumpere vărul meu Jorj.

— Ai bani?
— Nu-am. Dar pot să găsesc într-o săptămînă.
— Cine-i dă ție bani?
— Mă insor.
— Așa repede?
— D-apoi cum? Am și găsit.
— Pe cine?
— Pe Cernica. Fata lui Bogov, fabricantul de brînză.
— Te umpli de bani, norocosule, spuse vărul meu Mișu.
— De ce să nu mă umplu? Ați fi vrut să mă insor c-o sărăcie? Să trag targa pe uscat după mine toată viața?

Peste trei zile vărul meu Jorj se însură și odată cu nevasta lui și zecrea. Cumpără birtul, cumpără firma, cumpără brevetul de băuturi spiritose. Inchise localul „pentru renovare”, aduse meșterii, îi puse la lucru și dădu întregii case o altă înfățișare. Schimbă și firma. Caba li zugrăvi pe geamul cel mare dinspre stradă pe însuși vărul meu Jorj în mărime naturală cu zimbetul pe buze și cu un servet alb pe mina stingă, iar în dreapta purtînd o țevă încăr-

— Nu, mi-a răspuns vărul meu Jorj. Favorează asta și-o fac numai duminică. Rude — rude, dar brînză e pe bani.
— N-am venit să-mi dai de pomana...
— Banii... Să văd banii...

Am scos banii din buzunar, l-am plătit și am mîncat în legea înainte de a-i părăsi restaurantul, m-am dus la o țeighe și i-am spus:
— Vere Jorj, văd că-i merge bine.
— Imi pare bine, vere. Imi pare bine mai ales că astă toamnă ciinele care trăia în unchiul Tone n-a murit. S-a mutat cu cotel și tot în sufletul dumitale.

— N-am suflut, mi-a răspuns surzînd vărul meu. Am numai restaurant. La ora hotărîră, am pătruns pentru prima oară în deochiata casă a domniei Ilse Hans. Am nimerit că oarbă de dreptul în salonul împintoneat cu roz. Cîteva fetișcane învestimate sum-mar se luptau cu lenea, înținse pe niște canapele. Se vedea cit de colo că abia se treziseră din somn. Una dintre ele, spelbă, ca să mai alunge pliciteala, zdrăngănea la pian. Careva mă întrebă:
— Pe cine cauți, cralule?
— Pe Valentina.

Riseră. Ca prin farmec se înviorară. Se repeziră stol la o ușă, o deschiseră și strigară:
— Valentinoo... Valentinoo... ție-a venit un client! Valentinoo... S-a zis cu fetia ta, Valentinoo...
— Valentina se arală îmbrăcată simp-lu și frumos pentru plimbare. Le o-cărî pină se sătură, făcu și ascultă cum le ocărăie. Plecarăm. Cînd ieșirăm în țir, pe cînd ne îndreptam că-tre margine, imi spus:
— Nu te-ai supărat de glumele felelor?...
— Nu, Valentinoo, nu m-am supă-rat.
— Tu, Valentinoo, nu m-am supă-rat.

— Nu, nici nu trebuia! Așa sint ele. Rele de gură. Dar au inimă bună, bună. Ca pînea caldă.
— Atunci pentru ce te-ai ocărit?
— Ca să nu se obrăzicească. Și... ca să fîu în nota casei.
Ajunserăm în cîmp. Trecurăm apa. Ne apropiaram de pădure. Soarele ne învăsău în lumina lui.
— Avem și noi un prieten pe lume. Imi spus Valentina, și-mi arătă soare-le. Așa de mult imi place soarele! Așa de mult!

— Pădure pe primii cu răcoare. Ghi-oniaie de copacilor. Peoară tocchi și crăpăta a copacilor. Scară loche în clopotnițele unor biserică străbune. Copacii sunau înfundat. Un arici se sperie de pașii noștri și se făcu șomer. Îl rostogolirăm lovindu-l ușor cu botu-rile pantofilor. Mă apucă să-i cînt:
— Arici, arici Pogonici,
— Mergi la moară,
— Și te-nsoară
— Cu bălana lui Cicora.

Aricii se dezgîmău. Nu piecă spre moara lui Cicora. Ne arată totul ascu-tat și roșu și albi spre noi un o-cam năci încourajări de cercăreie vîș-tu, sădită, camăseta ne-nușcău. Îo-va pași marșanți și se pierdu sub pa-văză tranziștă albăstriu al deșir-torilor.

— Tu, Darie — imi spus Valenti-na, tu semeni cu ariciu.
— Cu ariciu?
— Da, cu ariciu. Cum vezi omul, te gîmău în une și nu-ți arăți decît jețu. Cu cred că je de țap și e veam de oameni.
— Mă-o fi. Mi s-or fi întimplat și mie multe.
— Oricărui om i se întimplă lăse ceva. Numai ca la tine totul lăse urme adînci, de neșers... Tu... N-o să ni niciodată fericit.

Tăcu. Nu-mi plăcea să vorbesc nici despre fericie, nici despre nelericie. Intrărăm în pădure mai adînc și-i arătăm copacii bătrîni cu scorburi în trupurile lor. Un timp ne înjurăm după un roi de albine care-și căuia loc de popas. Infrizirăm prin poiene acoperite cu ierbură proaspătă și înale, de stăb și de săm. Ne oprirăm și as-cultărăm neliniștea pădurii. Plecarăm și iar ne oprirăm și iar plecarăm și ajunserăm într-o parte a pădurii, pe coastă, unde pămintul era roșcat și pietros și țoții copacii crescuseră stîmbrî, răscoți, chinuși și cu coaja plină de bube care supărau. Urcirăm, jîindu-ne de mîini și sprîncîndu-ne unul de altul, coasta. Trupul ținăr și cîrnos al Valentinei mă întărîță. Rô-șii. Mă bilbiți. Pînă la urmă mă cu-prinse rusinea că puteam să fîu atît de stăb și de săm de puțin stă-pîn pe biata carne uscată pe care o acoperea netrebnica mea piele. Valenti-na mă simți. Se depărță de mine. Mări pașii. Se agăță de ramurile ră-sucite și urite ale copacilor strîmb?

și buboși. Mi-o luă înainte. Pe culme se oprî. Aci se întîndea o poiană aco-perită de iarbă deasă, sănătoasă, mă-runtă de parcă de curînd ar fi trecut peste ea coasa. Imi arătă pădurea. Soarele căzupe către apus și-și respira lumina roșietică peste virfurile arbor-ilor.

— Tu, Darie, niciodată n-am văzut ceva atât de frumos!
— Mi se pare că nici eu n-am vă-zut ceva tîrî frumos, Valentinoo!
— Imi tremura glasul. Larăși mă ru-șinai. De mine însumi mă rusinai. Mă depărțai de Valentina. Intrai în pădu-re. Scoaci cuțitul din buzunar. Țăia o ramură ținără. O jucău de lăstăr și începu să mă cor cu ea și chîchînd aerul proaspăt și tare care mă ame-șie și-mi tulburase inima.

— Ai pregătit un ciomag, imi spus Valentina. Ce-ți trebuie?
— Pentru cînd o să ne întoarcem. S-ar putea să ne iașă în cale un dușu. Nu strică niciodată să ai în mînu ceva cu care să te aperi.
— Aș! Pădurea e pustie.
— Se cutca în iarbă. Mă trîntii și eu într-o țină, la cîțiva pași de ea. Cău-tai creionul și hîrtia și începu să nuizgălesc. Valentina mă pîndi dar nu se cîntă de la locchi el. Cînd mă văzu că bag creionul și hîrtia în buzunar veni țință mine și mă întrebă:
— Ce-ai scris?
— Cîteva stîfite.
— Cîtește-mi-le.

— I te cîții. Le ascuță. Își mușcă de clevea ori buzele. Rozuți i-l învîlău o umbră de mîhnire. Ochiul:
— Credeam că-ai scris despre mine... Adineauri, la urcuș, mi s-a pîrut că...
— Ți s-a pîrut. Din pricina urcu-șului imi bătea inima mai repede ca de obicei.
— Numai din pricina urcușului?
— Da. Numai din pricina urcușu-lui.
— Și ochii-ți sticleau tot din pricina urcușului? Cu amuț luț ție sticleau o-chii.
— Dacă într-adevăr imi sticleau o-chii, nu știu de ce-mi sticleau.

— Atîta lucru am învățat și eu acolo... unde lucrăm... Să știu pentru ce te sticlesc uneori bărbăților ochii. Mă simții cuprins de ciudă și de ură împotriva ei. Îl spusei:
— Acolo unde... lucrăm... poate că ai mai învățat și altce... Hî place să faci pe sînta... Last... ca știu eu.
— Valentina se minie. Țipă la mine:
— Ce știu tu, a? Ce știu tu despre mine? Nu știu nimic! Nici unul din oamenii care mă cîntoc nu știu ni-mic despre mine! Nimic!
— Vrusei să-i arunc în obraz grosolă-nii. S-o jîgnesc. S-o umilesc. S-o fac să verse fier. Auzii glasuri:
— Îndrăgostii!
— Ce spui, Stroe?
— Îndrăgostii, Nae!

Sărîrăm în picioare. La numai cîțiva pași de noi se opriseră doi țiganii țineri voinic, ochioși, îmbrăcați oră-șenește. Ne privău cu minceala în șol-duri. Unul întrebă:
— Ce facem cu el, Stroe?
— Ce-lățăți răspunde:
— Ce să facem, Nae? Băiatului îi dăm un pumn în cap și-l amețim. Pe fată...
— Vedeți-vă de drum, le spus Val-entina. Vedeți-vă de drum și lăsați-ne în pace.

Țiganii riseră.
— Ce spui, frumusețo? De ce să ne vedem de drum? Cînd ne mai întîlnim noi cu un asemenea chipit?
— Cu pași rari și apăși, se îndrep-tară spre noi. Stroe cîntă mina să mă prîndă. Imi căntă gîtu. Mă ferii. Nae se nepuși asupra Valenti-nei. Fata se ferii și ea. Suroe ridică pumnul să mă lovească în cap. Izbu-ții să mă feresc pentru a doua oară. Dar pumnul, de fier, al țiganului, imi căzu ca un cloac pe umăr. Imi trosii umărul, mă-mpietcii și mă pră-busii. Țiganii se aplecă asupra mea să mă izbească cu dosul mîinii peste ochi. Îl pocnii peste mină și i-o înlă-tură. Atunci ridică pumnul. Rînji. Îl urmăriră mișcările și cînd își repezi pumnul spre obrazul meu cu toată forța, îndreptai cuțitul cu virful în sus și-i strînsii cîț putui mai tare mînerul. Pumnul încetăat al țiganu-lui se izbi cu putere în ascușii. Fusel nevoit să scingă și mlă tare cuțitul pentru a-l strînge din mîna lui. Chîli și se trase îndărăt. Durerea cumplită, și grăia de o prîne single care țîșnea ca apă dintr-o singă spartă, îl făcu să mă uite. Mă ridicai iute și mă a-propiai de el să-i caut coastele. O rup-se la fugă. Mă întorsei în partea ceal-taltă și văzui cum Nae o răsturnase pe Valentina în iarbă și se căznea să-i deslăcă genunchii. Valentina nu sco-sese nici măcar un strîgăt. Țiganului care cum singera și se lupta cu ea îi gherăise obrazul. Mi se păru o cli-pă că a fost înfrînt. Îl apucă pe țigan de după gît, ca și cum i-ar fi cerut gura să i-o muște cu poțfa. Bărbatul căzu în cursă, se miute și o slăbi o cli-pă. Atunci Valentina îl lovi puternic, zvîc-nindu-și genunchiul în sus, în boase. Țiganul, leșinat, se rostogoli în iarbă.

Lupta dintre cei doi se desfășurase fulgerător, atît de fulgerător încît mă uluise și mă paralizase. Dezmeticit, în sfîrșit, de lovitura meșteșugită a Valentina, vrusei să mă reped asu-păra țiganului, care își venise în doagă și se rostogolea de durere prin iarbă, să-l înțep de clevea ori și să-l las singur! Valentina își potrivii iusta mototolită și mă întrebă:
— Unde ție voinicul?
— A fugit.
— Se uită la cuțitul din mîna mea.
— L-ai înțepat adînc?
— Și-a repezit mina în cuțit.
— Strășnici! Pe asta lasă-mi! mie măi departe.

Căuți ciomagul prin iarbă, îl luă și se apropie de țigan. Întîi îi dete clevea lovituri cu boturile pantof-ilor. În coastele îl lovi. Îl lovi pînă cînd oacheșă țîcău se întorse cu fața în sus și rînji la ea. Atunci Val-entina începu să-l izbească cu ciomag-ul peste față. Îl pocnii peste nas, peste ochi, îi căsută gura și-i sfîrșimă cu sălbăticeie țîncii. Omul încercă să-și acopere obrazul cu mîinile. Cu cînt omul gemu mai tare, cu atît Valenti-na îl lovi mai puternic. Auzii cum îi trosniră degetele și încheieturile mîinilor. Ostenită și scaldată toată în sudori, fata se aplecă asupra lui, îl scuipă și aruncă ciomagul în iarbă:

— Hai, Darie. Viteazul tău o fi a-jut în sat. S-ar putea să vină cu toată țîta după noi. Dacă ne prînd, la loc închis și pusțiu, în pădure, ne omoară.
— Își potolii încă o dată fustă și-și scutură mîinile.
— Pogoriri stîmbră în goană. Copaci răsucii, cofoți, chinuși se uitară la noi. Trecurăm prin poienele cu iarbă înaltă. Trecurăm prin pădurea peste care se prăvălise asfințitul roșu și nu schimbărăm între noi nici o vorbă.

— Hai, Darie. Viteazul tău o fi a-jut în sat. S-ar putea să vină cu toată țîta după noi. Dacă ne prînd, la loc închis și pusțiu, în pădure, ne omoară.
— Își potolii încă o dată fustă și-și scutură mîinile.
— Pogoriri stîmbră în goană. Copaci răsucii, cofoți, chinuși se uitară la noi. Trecurăm prin poienele cu iarbă înaltă. Trecurăm prin pădurea peste care se prăvălise asfințitul roșu și nu schimbărăm între noi nici o vorbă.

— Hai, Darie. Viteazul tău o fi a-jut în sat. S-ar putea să vină cu toată țîta după noi. Dacă ne prînd, la loc închis și pusțiu, în pădure, ne omoară.
— Își potolii încă o dată fustă și-și scutură mîinile.
— Pogoriri stîmbră în goană. Copaci răsucii, cofoți, chinuși se uitară la noi. Trecurăm prin poienele cu iarbă înaltă. Trecurăm prin pădurea peste care se prăvălise asfințitul roșu și nu schimbărăm între noi nici o vorbă.

Pe podul de peste Vedeia își pier-deau vremea, aruncînd pietre în apă, niște soldați. Unul se întrebă:
— Ați cules fragi în pădure, tine-rișor?
— Da, li răspunde Valentina. Am cules.
— Dați-ne și nouă.
— N-avem. Cîți i-am cules... I-am mîncat.
— Și-au fost dulci?
— Dulci, și-acuma ne lîngem bu-zele.

Se porniră pe rîs soldații. Ne mo-lipsirăm și noi de la rîsul lor. Altîi întervă:
— Lasă-i în pace, Macovei. Nu-l vezi că sînt de ostentii? S-au drăgos-tiț toată ziua în pădure.
— După ce ne despărțirăm, Valenti-na spuse încet, ca și cum ar fi vorbit cu soldatul care rămăsese departe în urmă:
— Ar fi fost bine dacă ne drăgos-team.
— N-ai fi vrut.
— N-ai fi vrut? Idiotule...
Mă acoperi de ocarî tot una și una. Mă făcu că n-o aud.

Venise seara. Deasupra orașului spînzura în văzduh o lună mare și rotundă de aur. Mi se pără dintr-o dată că luna-și pierde strălucire. Că de vine întîi cenușie și pe urmă se face neagră, neagră, ca o ghiulea și că se repede cu toată puterea, sfîrșind prin spațiu nemărginit, spre fruntea mea. Îl auzii chiar vijitau. Imi pusei mîinile scut deasupra feței, să mi-o apăr. Și mă oprii. Valentina mă apucă de mină.
— Ce să-mi întimplă?
— Nimic.
— Îi îndepărtați cu brutalitate mina pe care încerca să mi-o pună pe frunte. Mă așezai pe mîgnea drumului. Val-entina veni și se așeză și ea țîngă mine. Tăcărăm. Multă vreme tăcărăm. Auzeam unul respirația celuilalt. În gară fluieră o locomotivă. Stră-luciră niște felinare roșii. Apol totu se potoli. Valentina spus:
— Să mergem, Darie... S-a făcut țezău.

Nu-i răspunsei. Plecă singură. Îl ascultai pașii cum se depărțau prin întunericul străvezii.
— Îi ascultai pînă nu-l mai auzii...
— Să mergem, Darie... S-a făcut țezău.

Nu-i răspunsei. Plecă singură. Îl ascultai pașii cum se depărțau prin întunericul străvezii.
— Îi ascultai pînă nu-l mai auzii...
— Să mergem, Darie... S-a făcut țezău.

Zaharia Stancu
de FLORICA CORDESCU

CE

Carti

● La ESPLA se află sub tipar nouă ediție din „Floriile pământului” de Zăbala Stancu.

● A apărut „Vine doamna și dăruiește” de Vasile Ștefănescu, nouă ediție de George Brăescu, cu un cuvânt înainte de B. Elvin.

● „Parada dascălilor” de Anton Hobăna a apărut alături de „Floriile pământului” și „Floriile pământului” de Zăbala Stancu.

● „Teatru” de Tudor Muștescu se află în librării. Sînt în vânzare piesele „Sosece desecată”, „Titanic vaia”, „...escu”, „Viața unei nopți de iarnă”. Postată și note de Mihai Vasiliu.

● A apărut volumul de nuvele „Nici o moarte nu e bună” de H. Rohan.

● Romanul „Ultima toamnă” de Ionel Gheorghiu va fi în librării peste câteva zile.

● Strada liniștită, volum de scurte de Paul Daniel, apare în Editura de stat pentru literatură și artă în luna aprilie.

Seri „Delavrancea”

Implinirea unui secol de la nașterea marelui scriitor Barbu Ștefănescu Delavrancea prilejuește în întreaga țară importante manifestări culturale.

Joi, 3 aprilie, la Casa scriitorilor, Mihai Gălbina, secretar al Uniunii scriitorilor, a ținut o conferință despre acest clasic al prozei și dramaturgiei noastre. În continuare, festivalul prezintă de scriitorii Al. Cazaban și Mihail Sorbul, au citit din opera lui Delavrancea actorii Forj Esterle și Vasile Florescu.

Manifestări similare sînt organizate la Teatrul Național I. L. Caragiale din București, la Teatrul Național din Iași, precum și la teatrele și filialele Uniunii scriitorilor din Cluj, Timișoara, Iași, Mureș, Orăștie, Sibiu, Craiova, Constanța și Bacău.

T. M.

O capodoperă a literaturii finlandeze în românește

Răspod al fanilor finlandezi, Frații Kari și Silja sînt realizarea o compoziție epică în care, cu mare forță realistă, se descrie viața și gîndurile celor doi personaje care, în ciuda existenței cenzurii, aparent fără zădărnici, sînt în permanență în contact prin intermediul scrisorilor și se concentrează în direcția unei analize profunde a psihologiei celor doi. De aici, ocazional, se desprind scene de culoare, de peisaj, pe care le înțelegem, de pildă, în opera lui Aleksis Kivi. Sînt surprinzător de aproape imperceptibil de nuanțate și de fine descrierile suferințelor. Faptul că se desprind cu greu dintr-o inertie copioasă. Au căpatat ceva din necăzurile fantastice a pădurilor în mijlocul cărora trăiesc.

Julia Toivola, personajul central al romanului „Sîntă mîncare” — pentru care scriitorul a primit premiul Nobel — este o văduvă lipsită de orice bucurii. Orfan, muncind pe rînd la câteva ferme, socotindu-se o vită de povară, el își pierde — ca semn suprem al umilinței — pînă și numele, fiindcă se alege să se numească la care lucrează. Multă vreme suportă tratul acesta chinător, fără să cedeze și grație unei măcerări soarte a ar putea fi schimbată. Pînă cînd, după ce curînd revoluția, devine iubită pentru că are o inimă bună și înțeleasă. Nici în clipa morții, în fața plătunilor de eșecuri, în conștiința sa nu produce o schimbare hotărîtoare: el, pierde, fără să-și dea seama de ce și odată și mîndru unei femei mari. Constată că este omul, înfrînt, ca mîndru și grandioasă revoluție și realizează că scriitorul este un om de genul de mijloc. Drumul ascendent al lui Julia e descris într-un singur plan. Romanul conține — poate fără voia scriitorului — un sens este profund: revoluția ridică pînă la nivelul eroic chiar și pe cei mici, umili și stabi.

Remarcabilă și se pare traducea lui R. Joli care a știut să păstreze echilibrul de mijloc și al originalului.

Gr. Br.

Editarea lui Eminescu

Deosebit de numeroasele editări ale operei lui Eminescu (culegeri compacte sau antologice, destinate cititorilor mării, scoților sau copiilor, ilustrate sau nu, inclusiv albume cu versuri puse pe muzică de către compozitori notorii) prin care — de zece ani încoace — editurile noastre răspund în mase lirice eminescane, în țările însumând pînă azi cam un milion de volume și broșuri, se efectuează — după cum se știe — și editarea operii complete a lui Eminescu, sub auspiciile Academiei R.P.R.

În curînd va apărea volumul V, cu care se încheie publicarea poezilor, inclusiv cele postume, ale marelui poet — iar următoarele volume vor conține la viștea, literatura populară eminescane; volumul VII, proza literară; volumul VIII, teatrul; și așa mai departe, fiindcă numărul de volume necesar a cuprinde întreaga operă.

Pentru catalogul prospect al Editurii Academiei R.P.R. acest număr este evaluat la XII volume. Planul de perspectivă al editurii pe anii următori prevede apariția, în cuprinsul acestui termen, a inclusiv volumului IX, următoarele rămînd viitorilor doi-trei ani.

Urtașă muncă, meritul muncii, ce nu va înfriza a-și primi recunoștința marelui cititor.

Totodată, în legătură cu această laborioasă activitate, se mai ridică o problemă a realizării primelor patru volume, care sînt de mult epuizate și a celor cunoscute și strict necesare pentru cercetarea întregului tezaur eminescan. Încredem că forul editorial va tine seama și de această legitimă cerință a publicului cititor.

Cbd.

IOSIF ISER „Oglinda” (desen)

Dragostea pentru omenire

comandament al politicii noastre. În această parte a lumii, omul e considerat în creștea de pace „pînă de la” și în vreme de război „pînă de la” viața, jertvică și libertate lui alii subordonate intereselor caștii de privilegii care sînt. Măi sau din umbră, corol, stăruie. Pentru magistra banuși, războiul este o formă a exploatații, un business ca orice altă și moartea milioaneilor de oameni, o lăcustă, cei: drept conștiința, dar care aduce, pe deasupra profitori, șofuți (prezide dar adică) în probabilele crizele de producție, ale societății, de tendințelor economice și sociale.

De la război se vede că omul și omnia al războiului este un război, era omul în care un război, a omul ca va — o dată cu războiul unei remanință înfrînți o călărie și bunul stări pentru toți oamenii — o a treia stare, ceea ce ar însemna războiul și se prezintă într-o călărie războiului. Experiențele sa arma atomică și a hidrogen ca încrederea dincolo de planetele noastre ca substanțe nocive care periclită de pe acum însăși viața generabilă actuală, care au o neîncredere asupra peptidului specie, care omul o epocalitate conștientă de calamități.

Avertismentele și apelurile oamenilor de știință din întreaga lume nu au fost însă ascultate în același fel de către guvernanții diferitelor state. Puterile pacifului dinlăunse se străduiesc să înșele multimele inginerate cu harnul unor „bombe curte” care, chipurile, nu conțină decât săl cu substanțe radioactice — sau o lac într-o măsură ce nu dă loc la orice alarmă. Sacanții sînt decorați niste „panoare” și lumea e înaltă și doarmă liniștită sub zăvezul acidoarelor care cădărușe moartea atomică, un să-și cultive pevic grădine în prima ramplor de lansare a inelenselor bombe. Experiențe spectaculoase sînt programate din nou în paradoxal nau programului din nou în paradoxal nau programului ocean Pacific. Alți nori de pulbere radioactivă vor înalță pămîntul, picurînd otrava lor peste orase și sate, peste copii și flori, peste realizările și nădejzile noastre. I-a fost dat omenirii de astăzi ca o dată cu spargerea hotarelor în spațiul al lumii, prin trimiterea solilor civilizatei noastre — spulțuri — în minunata lor călătorie împrejurul pămîntului, să ajungă la monstruosul act de sinucidere lentă, la restrîngerea hotarelor în timp, ale vieții.

Imi revin în minte cuvintele de atîtea ori citate la congrese pentru pace, profesia de credință a lui Pierre Curie, unul dintre descoperitorii energiei atomice. În clipa în care murea sa era înecunată cu premiul Nobel. „Ne putem glîndi că înlocuim pe mînt erminale, radiului ar putea deveni foarte primejdos și ne-am putea întreba dacă omenirea are de așteptat prin cunoașterea tainelor naturii, dacă este îndreptul de mîntură ca să tragă folos din aceasta, sau dacă, dimpotrivă, această cunoaștere nu-i va fi dăunătoare. Sînt dintre aceia care gîndesc, ca și Nobel, că omenirea va avea mai mult de cîștig decît de pierdut din noile ei descoperiri”.

Sînt de atunci cîzeci și cinci de ani și problema se pune cu aceeași acuitate, cu aceeași stringență. Dar și răspunsul sună la fel de ferm și de limpede, cîtu vreme campion al foloșirii exclusiv pentru scopuri pașnice a energiei atomice este Uniunea Sovietică, cea mai generoasă, mînt acțiun și mai consecventă apărătoare a păcii, apărătoare a omului, a tuturor oamenilor. Prestigiu și autoritate ei în lume, dragostea, admirația și recunoștința cu care este însoțită, speranțele care se nasc în inimile noastre la fiecare nou pas întreprins pe glorioșul ei drum către pace, lui crescut încă și mai mult în zilele acestea. Istorică inițiativă a Uniunii Sovietice de a îneca unilateral experiențele a bomba atomică și a hidrogen, măreția gestului, forța lui păditoare, semnificativă lui morala dau o nouă strălucire rolului său de purtător al celui mai înalt umanism pe care l-a cunoscut istoria, dar înțelegerea — chiar pentru cei mai obtuși și mîi de

Marcel Bredașu Miron Dragu

Mitul faustic

Man, dăruindu-se spașionului și epistola causală a tragediei creștine și spiritualității burgheze.

M-am oprit asupra mitului faustic, în viziunea proprie lui Thomas Mann, deoarece am sentimentul că „Doktor Faustus” este una din gîrșile fundamentale în marea dezbateră asupra destinului artei, care are loc în lumea de astăzi. Faustul lui Thomas Mann este un artist, un muzicant, Adrian Leverkühn. Creatorul noului Faust s-a oprit asupra problemei artei: în acel domeniu în care s-a exercitat cu extremă subtilitate măreția poporului german. În Leverkühn, creatorul său a concentrat, ca într-un focar, forța distructivă a inumanității, rezultat al izolării de umanitate și problemele ei, a izolării sunetelor nu numai de sfera rațiunii și sentimentelor comune oamenilor, dar și de muzică. În înțelesul ei grandios și tradițional. Printr-un efort de cerebralizare, muzica devine la Leverkühn o algebră a sunetelor, un „joc de șah”, cum spune el undeva, adică rezultatul unui complicat calcul matematic. El creează o muzică nu pentru auz ci pentru văz, spectacolul fiind nu al audienței, ci al contempților magiceol semne ale partiturii.

Asupra lui Leverkühn, ca exponent al unui fenomen extrem de complicat și răspîndit al timpului nostru, voi mai reveni.

Doresc să atrag atenția, acum, asupra unei laturi a cărții lui Thomas Mann.

În „Doktor Faustus” el dezvoltă, sub raportul epicului ideilor (acesta este mai ales pasionant în cartea sa) și a imaginii artistice, una din interpretările subtile ale mitului faustian. Faust ar fi, în același timp, și Dia-

Ion Vîtner

La Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu”

Vineri, 11 aprilie, orele 18, în cadrul ședinței de lucru a comisiei de literatură pentru copii, se vor prezenta următoarele comunicări:

— Conferențiar universitar Ilie Stancu: Despre preferințele micilor cititori. Cîteva date dintr-o anchetă printre cititorii copii.

— Sîmbătă, 12 aprilie, orele 18, are loc ședința canchinelor tinerilor scriitori „Nicolae Labiș”. Cîșese: Florin Murgur (poezie) și Liutu Maior (proză).

Vitrina

CEZAR PETRESCU: „Cele dinti povestiri”

(Urmare din pag. 1)

idilism patriarhalizat. Alțeva reșine în stare atempă: prompțetele caracterizărilor, efortul înțelegerii celor umili și înșoși, interesul viu pentru fepte de viață ce degajă o anumită semnificație umană și politică.

Astăzi repetăm un lucru știut afirmînd că literatura lui Cezar Petrescu se bucură de o rară unitate, datorită obiectivului urmărit: acela de a face radiografia contemporanității. Acest țel naște înălțurii operii un alt element unificator: reacția la împrejurările vitrege ale dezumanizării. De aceea pentru cine recitește scenerile lui Cezar Petrescu impresia că parcurge o cuprinzătoare monografie a dezamăgiiilor și înșărilor se impune.

Urmărind drama „inadaptabilității”, Cezar Petrescu a năvălit în paginile sale, adormă unor variațiuni pe aceeași temă, un tip, o tendință morală și un comportament civic, așa cum apar și se înșăubă sub presiunea brută a mîndreilor capitaliste. În linii mari, această preocupare pentru suferința unor conștiințe în divorț cu societatea burgheză se dezvoltă și își pune pecetea de la „Cele dinti povestiri”. Universul artistic înșăuit de scriitor este unitar de la debut, efortul de investigare realităă exercitîndu-se concentrat față de punctul de plecare inspurător.

H. Zalis

LUCIA DEMETRIUS: „Oglinda”

(Urmare din pag. 1)

moștera volumului. Într-o altă navelă, „Prăpastia”, se evocă viața a două femei, mama și fiica, care se reîntînesc după ani de zile de la terminarea războiului. Viața care le-a format firea în chip deosebit, în tabere vrăjmate, a zdruncinat pentru totdeauna prietenia și cea comună, amăzătoare de sentimente care le legase înainte pe cele două femei. Firea, activităă conștientă, nu poate înțelega de ce mama trebuie să condimie să se ascundă sub o carapace individualistă, pentru a se feri de alte lucruri; asemănătoare celor primite deopotrivă. Călea către oameni însă nu se poate expune didactic. Fiurul dramatic al navellei rezidă tocmai în a, această incompatibilitate care rănește pe mamă și pe fiică deopotrivă, determinînd despărțirea lor. Cîtorul deosebit în aceste navelle accentuează dramatic din piesele Luciei Demetrius și trăiește în „Prăpastia”, dar mai ales în „O vînzecare miraculoasă” o atmosferă de un bun efect artistic. Scriitoarea deschide o perspectivă nouă în maniera obișnuită a prozei sale de pînă acum asupra condițiilor contemporane. Ea se caracterizează prin simplitate și firece, prin o cadență sobră a frazelor, de limbă concisă și plastică. Voluntatea de a scrie „Oglinda” de Lucia Demetrius uniformă un proces evolutiv către o reliefare dramatică, pînă de mare a imaginii caracterelor de astăzi, cu un colorit și o prospețime remarcabilă.

Miron Dragu

Romanticul Delavrancea

Ca și marele său înaintaș, pictează natura cu o palată fermecătoare, cîntă iubirile pătimate ca în „Călin”, adora poezia populară, în spiritul căreia scrie basmul, reînvie trecutul de glorie în ample tablouri istorice. Motivele sînt neîndoios de origine romantică, dar romanticismul scriitorului nostru nu e alt de metoă, față de care avea serioase rezerve, ciț și de structura temperamentală. Aproape în tot locul se resimte existența acestui suflet pasional, neliniștit, prezent eclei și multilateral în lumea eroilor ei. Cunoscutul „autobiograf” din „Domnul Vuca”, „Bursierul”, „Irinel”, „Bunicul”, „De azi și de demult”, de un lirism uneori idilic, trebuie să le adăugăm neapărat poemele în proză „Sentino” și „Fanta-Celia”.

Tînărul italian („Sentino”) își iubeste patria cu sentimentul arzător al marilor iubiri. Pentru el țara natală semnifică viața cu pasiunile ei dogmatice: „Amici, în frumusețea mea murdără, ca într-o oglindă prăfuită, s-au ogîndit Neapole și fețele zăpădite cu gura aromată de struguri și mandarine și sata de a-și îngela mirele pentru un sărutat mai cu șoc, înținat la răspîntie, la apăle roșietice ale Vezuviului și la lumina argintie a lunii. Mai bine să mor sub poalele Vezuviului decît să mă înșăub în această țară mînoasă și cîștinată”.

Scriitorul imaginează înțorțat iubirea iecorenică a fetei de pescar („Fanta-Celia”) ce-și cheamă pe cel drag în mijlocul naturii edenice. Elogiul purității, al sentimentului care nu suferă trădare și compromis e un gest prin excelență romantic, amintind încă o dată erotica eminescană.

Această tensiune lirică se continuă, cu alte amplitudini, în „Apus de soare”, unde caracterelor și acțiunea cad pe plan secundar. Scriitorul exaltă emoționant luminoasă figură a lui Ștefan cel Mare. Piesa istorică devine un impetuos poem închinat domnitorului iubitor de țară, patosul învîlînd pe nesimțite scîderile de ordin strict dramatic.

Factura, dar mai cu seamă finuta romantică din aceste scrieri, dublează realismul operii lui Delavrancea, conferindu-i o valoare afirmativă, spre deosebire de acela al lui Caragiale, critic prin excelență. Mesajul său artistic poartă astfel și mai pregnant elanurile generoase ale credinței sincere în virtuțile omului și ale patriei, evocate cu un patetism care-i amplifică mereu ecourile în actualitate.

Carnet sovietic

DIN CORESPONDENȚA LUI VS. VIȘNEVSKI

Personalitatea dramaturgului sovietic Vsevolod Vișnevski, autorul „Tragediei optimiste”, este binecunoscută prețioșilor. Scriitorul a fost un combatant nu numai în literatura sa, nu numai în Armata Sovietică, în timpul războiului, dar și în viața de toate zilele, pînă la cele mai simple detalii ale activității sale. Pentru înțelegerea completă a acestei atit de întreg personalități e utilă lectura unor scrieri particulare ale lui Vișnevski, publicate recent de revista „Novii Mir” (nr. 2/1958). Iată cîteva crîmpele de gînduri din diferitele ani, din corespondența postumă a valorosului dramaturg:

„Scopul nostru este o înaltă agitate artistică” (1937).

„Trebuie (...) să i se arunce adversorului drept în față documente autentice, învîruți care să poată răsună în lumea întreagă” (1938).

„În clipa de față avem nevoie în teatru nu de risul stîrnit de temele familiare, nu de risul stîrnit de soții sau de soțiile cu ghinion, ci de piese combative, tonice, adevărate” (1946).

„De ce e alt de neînduplecată lupta cu decadenții, cu apolitismul s.a. în literatura noastră? — Pentru că prin aceste crînduri se strecoară lumen carlistă dumană, agentura ei” (1938).

„Teatru nostru nu e un teatru, ci o colosală tribună artistică și politică”.

I. P.

MOMENTUL LITERAR

(Urmare din pag. 1)

am analizat în „Setea” destinul a cinci oameni într-un moment cît istoria îi obligă pe unii să înțeleagă și să lupte, pe alții să aleagă sau să se opună. Cu toate că unele personaje, care apar mai mult sau mai puțin sporadic în „Străinul”, vor fi înținite și aici, personal sînt înclinat să consider „Setea” drept o carte de sine stătătoare, cu un alt accent dominant.

„Străinul” aducea pe primul plan destinul intelectualului într-un moment de răscură al istoriei noastre. În „Setea” continuați să dezbateți această problemă?

— Deși romanul se petrece în mediul sătesc în decursul a două săptămîni din primăvara anului 1945 prin personajul principal al cărții, un învățător întors cu divizia „Tudor Vladimirescu”, reiau una din problemele care mă preocupă în mod special: rolul intelectualului în revoluție, de data aceasta nu un adolescent, suficient de prăpăstos, al cărui moment de revoluția în faza ei eroică (deci mai accesibilă lui Andrei Șablin), ci un om matur, mult mai lucid, cu sentimentul acut al vinovăției sociale și cu încrederea, plătă prin suferință, într-o lume în care să se poată trăi demn.

— După cîte știu, firul epic al romanului „Străinul” nu se va opri la primul volum. Aveți de gînd ca, prin viitoarele componente ale ciclului, — sau prin volume de sine stătătoare — să dezbateți evoluția tinerii generații de intelectuali din țara noastră?

— Răspunsul e greu de dat. Înțeleg un răspuns delințiv numai în ceea ce mă privește. Cățile își au soarta lor nu numai după ce au apărut, dar chiar în timpul cînd le gîndiți și le cauți sensurile încă neclare. Dorința de a crea un univers care să-și poarte amprenta nu include obligația ca acest univers să fie „vast” cantitativ. (Și ca să fim sinceri, am impresia că „Străinul” se resimte de căutarea cam temerară a acestei „vastități”). Cred că maturitatea în artă înseamnă gășirea echilibrului și a armoniei între mesajul uman pe care vrei să-l transmii și universul în care acest mesaj devine comprehensibil în mod natural, fără nici o sforțare evidentă, fără nici o ostentație. Iar epoca în care trăim, cu transformările ei, unorii vertiginose, cu perspectivele ei, cu responsabilitățile ei se pretează foarte puțin la țipare preconcepționale. Cred că prezența în actualitate nu înseamnă semnarea conștiințoasă și ingenioasă unorii) a evenimentelor și a scoșului lor de suprafață, ci descifrarea atentă, lucidă, a procesului lui imens în care se trezește și acționează conștiințele milioaneilor de oameni care înțeleg.

— După cîte se pare, dvs. considerați responsabilitatea drept una din trăsăturile esențiale ale scriitorului din epoca socialistă.

— Într-adevăr, am subliniat mai sus responsabilitățile, pentru că acest lucru mă preocupă în mod special în cățile pe care vreau să le scriu. Problema responsabilității tuturor față de toți în societatea socialistă; procesul de creare a unei fraternități umane, de neconcepțat alt timp cît omul exploatează pe om, alt timp cît niște relații inumane scindosec ființa umană.

Am părăsit pe Titus Popovici după o discuție mult mai amplă decît cea relatată aici; spațiul restrîns nu ne-a îngăduit să transcriem totul. „Momentul” nostru literar, după cum se poate vedea, s-a prelîngit peste măsurile cuvenite.

Valeriu Rîpeanu

IOSIF ISER „Modelul meu” (desen)

CONTEINENTE

O discuție bogată în semnificații

Nu de mult a avut loc o sesiune comună a secretariatului conducătorilor Uniunii Scriitorilor Sovietici și a comitetului științific al Institutului de Literatură...

participanții la discuție au sârpă activitatea revistei unei ample analize și adesea unei critici aspre...

cialiste, e indisolubil legată de apărarea principiilor, consecvență, a purității ei politice, ca și de denunțarea concepțiilor retrograde și a formelor decadente ale artei burgheze...

Intr-un articol apărut în „Literatură gazeta” aceste probleme au fost ridicate cu acuziune și ele au constituit în bună parte pivotul în jurul căruia s-au desfășurat discuțiile de la consfățuire...

După cum s-a remarcat, revista a obținut succese în activitatea sa. Studiul bogat în idei și observații au sursat în „Probleme de Literatură”...

Revizionismul, încercările teoretice și de aplicare a principiilor literare în domeniul științific...

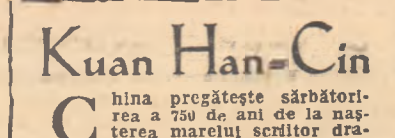
Revizionismul, încercările teoretice și de aplicare a principiilor literare în domeniul științific...

S-a ripostat — se înțelege — și împotriva unor păreri după care în sfera realismului socialist nu ar intra lucrurile inexpressive, cenușii...

Vitezslaw Nezval

La 6 aprilie a. c. s-a stins din viață, în vîrstă de numai 58 de ani, Vitezslaw Nezval, unul dintre cei mai proeminenți reprezentanți ai literaturii contemporane chece...

Kuan Han-Cin

China pregătește sărbătorirea a 75 de ani de la nașterea scriitorului cultivat dramatic Kuan Han-Cin...

HAM TAN EN Ilustrație din seria „Insulele Kocedo”

De peste mări și țări (III)

tinerariul călătoriei noastre avea și un punct pe care îl dorim foarte mult. Cu atât mai mult îl dorim cu cât m-apucasesc...

Palermo era aceluși punct scump inimii mele și, cred, scump tuturor turiștilor români...

Văderea casei în care a locuit m-a emoționat. Sînt două plăci de marmură pe clădire. Una vestică despre Neclula Balcescu...

De aici se vede marea și portul. Se vede vechiul cimitir. Nu-i nici o îndoaială ca numai aici, pe undeva, putea fi aruncat și Balcescu...

În Italia m-au emoționat casa în care a murit Balcescu și două statui, două sculpturi de la Muzeul de Stat din Napoli...

Sicilia a rămas pînă în ziua de astăzi „grădina înfloritoare” a prinților și baronilor, duclilor și conților. Insula în sine este o peninsulă înfrîntă de nobili...

Sorrento — vedere generală

cifici, în insulă. Dacă Spartac ar fi reușit să-și pună planul în aplicare înainte de a veni Crassus...

La poalele Vezuviului, ruinele orașului Pompei, orașul negustorilor bogăți, orașul proprietarilor de sclavi...

De curind a apărut în editura „Deno” un volum de teatru de George și Ludmila Pi-toeff...

poți privi marea și munții, colinele și văile pline de verdeață și portocoli. În Napoli venisem cu gândul la cîntecele sale celebre, vestitele „Napolitane”...

Am stat o clipă cu ochii ridicați. Fata nu mă vedea. Ea vedea departura și frumusețea mării, departura și frumusețea colmelor înverzite. Viza. Vintul îi dădina parul...

Lucrurile cele mai de preț înșă, nu s-a lăsat Pompeii, ci la Muzeul de Stat din Napoli. În acest muzeu este tot ce s-a găsit valoros, ca artă, în cetatea dezgropată...

Te minunezi și în îngrozești cînd vezi piinea carbonizată, cînd vezi grîu carbonizat, fasole, orez, cafea. Măsturele este înșă altul. Cum a rezistat culoarea picturilor sub lavă?

nii spun că Italia merită vizitată numai pentru Roma. Se poate. Eu n-am văzut Roma, dar mi se pare că Italia are mai multe puncte, mai multe centre pentru care merită vizitată...

Clima mai dulce, mai plăcută, ni cășteri ca în Sicilia nu vei găsi, iar în Italia. Închiplu-vă! La București era zăpadă de un metru, iar în Sicilia, la Taormina se făcea plajă...

La „Oxford University Press” au apărut într-un singur volum traducerile a trei piese de Aristofan — „Acharnieni”, „Lysistrata” și „Pacea”...

Recent editura „Julliard” a publicat un nou volum din memorie popularelor actor și cântăreț de magică-nalt Maurice Chevalier, conținând ciclul „Ma vie et mes chansons”...

Conocșutul scriitor german Arnold Ziegl a publicat de curind în editura herlineză „Aufbau” un nou roman „Die Zeit ist reif” (S-a coapt vremea). Critica din ambele părți ale Germaniei a salutat această carte de peste...

Redactor-șef: Zaharia Stancu. Colegiul redacțional Mihai Beniuc, Marcel Braslașu, Eusebiu Camilar, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct), Eugen Jbeleanu, George Macovescu, Ion Mihăileanu, V. Mindra (redactor-șef adj. junc), Mihail Petroveanu (redactor-șef adjunct), Cicerone Theodorescu, Ion Vitner.